

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І
МИСТЕЦТВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ
ТА АРТМЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА АРТМЕНЕДЖМЕНТУ ТА ІВЕНТ-ТЕХНОЛОГІЙ
На правах рукопису

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

на тему:

Сучасний стан і тенденції розвитку інформаційного ринку в Україні

Виконала:

студентка II курсу

магістратури

група МІС 51-23з

спеціальності 029

«Інформаційна, бібліотечна та
архівна справа»

Хілько Ольга Олександрівна

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук,
професор

Загуменна Віра Вікторівна

Рецензент: вчений секретар

Науково-технічної бібліотеки

ім. Г. І. Денисенка Національного
технічного університету України

«Київський політехнічний
інститут

імені Ігоря Сікорського»

Барабаш Світлана Іванівна

Допущено до захисту:

протокол засідання кафедри

№ 4 20 листопада 2024 р.

в.о. завідувача кафедри артменеджменту

та івент-технологій

_____ Вікторія ДОБРОВОЛЬСКА

Київ – 2024

АНОТАЦІЯ

Хілько О.О. Сучасний стан і тенденції розвитку інформаційного ринку України. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Об'єкт дослідження – інформаційний ринок України.

Предмет дослідження – сучасний стан і тенденції розвитку інформаційного ринку в Україні.

Мета дослідження – з'ясувати особливості сучасного стану та тенденції розвитку інформаційного ринку в Україні.

У роботі розглянуто основні характеристики інформаційного ринку, його структуру та ключові чинники впливу. Проведено аналіз сучасних тенденцій у контексті глобалізації, цифровізації та економічних викликів. Визначено перспективи розвитку ринку з урахуванням міжнародного досвіду та особливостей національної економіки.

Практична значущість роботи полягає у можливості застосування отриманих результатів для вдосконалення стратегії розвитку інформаційного ринку України, а також у використанні рекомендацій у діяльності компаній та державних установ, які працюють у сфері інформаційних послуг.

Ключові слова: інформаційний ринок, розвиток, інформаційні технології, цифровізація, тенденції.

ANNOTATION

Khilko O.O. The Current State and Development Trends of the Information Market in Ukraine. – Qualification work in manuscript form.

Object of research: the information market of Ukraine.

Subject of research: the current state and development trends of the information market in Ukraine.

Research aim: to identify the features of the current state and determine the development trends of the information market in Ukraine.

The paper examines the main characteristics of the information market, its structure, and key influencing factors. An analysis of current trends is conducted in the context of globalization, digitalization, and economic challenges. The prospects for market development are outlined, taking into account international experience and the peculiarities of the national economy.

The practical significance of the work lies in the possibility of applying the obtained results to improve the strategy for the development of the information market in Ukraine, as well as in the use of recommendations by companies and public institutions operating in the field of information services.

Keywords: information market, development, information technologies, digitalization, trends.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО РИНКУ.....	8
1.1. Поняття та сутність інформаційного ринку.....	8
1.2. Структура, основні елементи та роль інформаційного ринку в економіці.....	22
Висновки до першого розділу.....	33
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ІНФОРМАЦІЙНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ.....	35
2.1. Аналіз розвитку інформаційного ринку в Україні.....	35
2.2. Складові та вплив цифрової трансформації на інформаційний ринок України.....	40
2.3. Правове регулювання інформаційного ринку в Україні в умовах глобалізації.....	49
Висновки до другого розділу.....	60
РОЗДІЛ 3. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	62
3.1. Глобальні тенденції на інформаційному ринку.....	62
3.2. Виклики, можливості та перспективи розвитку інформаційного ринку України.....	74
Висновки до третього розділу.....	83
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та зростання обсягів інформації, інформаційний ринок в Україні відіграє важливу роль і є одним із найбільш динамічних секторів економіки. Сучасний розвиток технологій і впровадження Інтернету створили нові можливості для швидкого поширення та доступу до інформації, що сприяє науково-технічному прогресу та зміцненню інформаційної інфраструктури країни. Інформаційний ринок стає ключовим елементом національної економіки, що значно впливає на інноваційний розвиток, науку, бізнес і суспільство загалом.

Інформаційний ринок в Україні має важливе значення для забезпечення доступу до сучасних інформаційних продуктів та послуг, які необхідні для розвитку різних галузей, зокрема науки, освіти та технологій. З огляду на швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), інформаційний ринок постійно змінюється та розвивається, що створює нові можливості для інвесторів, підприємств та споживачів. Наукові дослідження в поєднанні з технологічними інноваціями та підвищенням вимог до якості та актуальності інформації формують потребу в нових інформаційних продуктах і послугах.

Сучасний інформаційний ринок в Україні демонструє динамічне зростання, особливо в контексті цифровізації економіки та переходу до суспільства знань. Це відображається в активному розвитку ІТ-індустрії, зростанні попиту на цифрові послуги та продукцію, а також у збільшенні ролі інформаційних технологій у різних сферах економіки та суспільного життя. Розуміння динаміки та особливостей розвитку інформаційного ринку в Україні є важливим для успішного впровадження інновацій та підтримки науково-технічного прогресу.

Ступінь розробленості теми дослідження. Значний внесок у дослідження сучасного інформаційного ринку зроблено українськими та зарубіжними

вченими, які досліджують різні аспекти розвитку інформаційних технологій, цифровізації економіки та ринку інформаційних продуктів і послуг.

Об'єкт дослідження – інформаційний ринок України.

Предмет дослідження – сучасний стан і тенденції розвитку інформаційного ринку в Україні.

Мета дослідження – з'ясувати особливості сучасного стану та тенденції розвитку інформаційного ринку в Україні.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати сутність поняття «інформаційний ринок» і його ключові елементи;
- провести аналітичний огляд сучасного стану інформаційного ринку в Україні;
- описати структуру, основні елементи та роль інформаційного ринку в економіці;
- проаналізувати розвиток інформаційного ринку;
- вивчити складові та вплив цифрової трансформації на інформаційний ринок України;
- проаналізувати правове регулювання інформаційного ринку в Україні;
- визначити глобальні тенденції на інформаційному ринку;
- проаналізувати виклики, можливості та перспективи розвитку інформаційного ринку України.

Для досягнення поставленої мети та виконання завдань у дослідженні використовувалися такі **методи**: аналізу, синтезу, системний та метод прогнозування. Метод аналізу застосовувався при вивченні наукової літератури за темою дослідження та основних понять інформаційного ринку, метод синтезу – при узагальненні результатів і формулюванні висновків. Системно досліджено проблеми та виклики сучасного стану інформаційного ринку в Україні, вплив цифрової трансформації на інформаційний ринок

України. За допомогою методу прогнозування запропоновано шляхи подальшого розвитку інформаційного ринку України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх можна застосовувати для аналізу та розробки стратегій розвитку інформаційного ринку України, а також для планування діяльності компаній, що надають інформаційні послуги або розробляють інформаційні продукти.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні результати та висновки були представлені на II Міжнародній науковій конференції «У пошуку нових сенсів полікультурного світу. Повоєнний діалог культур», доповідь на тему: «Інформаційний ринок України у повоєнний період».

Структура та обсяг роботи зумовлені метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 94 сторінок, з яких основний текст 80 сторінок, список використаних джерел налічує 73 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО РИНКУ

1.1. Поняття та сутність інформаційного ринку

Вимоги інформаційного суспільства та нові споживчі цінності в сервісній економіці сприяють формуванню та розвитку інформаційного ринку. Запровадження інформатизації у суспільство, становлення інформаційної індустрії та розвиток інформаційної економіки є основними передумовами цього процесу.

Досвід розвинених країн показує, що з розвитком інформаційних технологій інформація перетворюється на звичайний товар, ставши одним із найбільш масових об'єктів купівлі-продажу. Формування ринку інформації як у сучасному світі, так і в майбутньому є важливим фактором розвитку ринкових відносин, оскільки швидкий розвиток технологій сприяє переходу до інформаційного суспільства та активізує процеси інформатизації різних сфер діяльності.

На сьогоднішній день, концепція інформаційного ринку ще не має чіткого визначення, оскільки її зміст інтерпретується по-різному залежно від підходів до розуміння інформаційної економіки, які відрізняються в кожній країні. Згідно з законодавством України: «Інформаційний ринок – це система економічних, організаційних і правових відносин щодо продажу і купівлі інформаційних ресурсів, технологій, продукції та послуг».

Інформація - це основне функціональне поняття інформаційного підходу до наукового дослідження, яке відрізняється за змістом та обсягом та залежить від багатьох факторів (предмет, об'єкт, засоби, методологія, організація, мова дослідження).

Інформація представляє собою об'єктивні дані, тоді як знання відображають суб'єктивний досвід. Інформація є засобом передачі знань та може вважатися сировиною або напівфабрикатом для них. В контексті

семіотики інформація вважається знанням, викладеним у вигляді символів, які дозволяють вимірювати властивості та відносини об'єктів і систем. Як приклад можна навести невизначеність, властиву набору альтернатив, розподіл матерії та енергії у просторі, і навіть зміни, пов'язані з будь-яким процесом.

Інформаційний підхід включає кілька ключових функцій. Праксеологічну – виявляється в суспільному виробництві та організаційних рішеннях, що стосуються духовного життя людини і суспільства (бібліотеки, музеї, архіви, освітні системи). Конструктивна, пов'язана з першою (праксеологічною) функцією, реалізація якої забезпечується інформаційними технологіями (технічні системи зв'язку, Інтернет, технопарки). Пояснювальна, для опису й інтерпретації пізнавальних та організаційних процесів у природничих, соціальних і технічних науках. Моделювальна – є окремим виявом пояснювальної функції та реалізується в інформаційній моделі, яка створена суб'єктом пізнання.

На сучасному етапі розвитку інформаційного ринку України спостерігається різноманіття інформаційних продуктів і послуг, які активно сприяють функціонуванню та розвитку різних секторів економіки, науки, культури та соціальної сфери. Інформаційні продукти можуть бути як матеріальними, так і нематеріальними, і створюються, зберігаються, поширюються та використовуються для задоволення потреб суспільства в інформації. Одним із ключових напрямків є розвиток баз даних та інформаційних ресурсів, що забезпечують доступ до величезних обсягів даних для різних цілей – від наукових досліджень до бізнес-аналізу. Державні та приватні бази даних, такі як земельні кадастри, реєстри бізнесу, статистичні дані, активно використовуються для полегшення пошуку та аналізу інформації. Медіапродукти також займають значну частку на ринку: новинні випуски, документальні фільми, аналітичні матеріали створюються медіакомпаніями і ЗМІ, забезпечуючи суспільство оперативною та достовірною інформацією.

Особливу роль на інформаційному ринку відіграє програмне забезпечення, яке автоматизує бізнес-процеси, обробляє дані та забезпечує захист інформації. Програмні продукти використовуються в різних сферах, таких як банківська сфера, промисловість, освіта, що дозволяє значно підвищити ефективність роботи. Окрім того, на ринку розвиваються консалтингові та аналітичні послуги, які надають компаніям можливість приймати обґрунтовані рішення на основі глибокого аналізу ринкових даних та економічних показників. Ці послуги стають незамінними для бізнесу, державних установ та інших організацій, які прагнуть адаптуватися до швидких змін на ринку.

Однією з основних тенденцій розвитку інформаційного ринку є посилення значення сервісного обслуговування. В умовах глобалізації та цифрових змін компанії, що функціонують на інформаційному ринку, повинні не тільки пропонувати високоякісні продукти, але й забезпечувати відмінне обслуговування своїх клієнтів. Сучасні користувачі інформаційних продуктів очікують миттєвого доступу до актуальної інформації, що вимагає від компаній інтеграції швидких і ефективних інформаційних систем. Окрім цього, важливою є персоналізація послуг: компанії все частіше надають індивідуалізовані пропозиції, що адаптуються під конкретні запити клієнтів. Такий підхід підвищує рівень задоволеності споживачів та їх лояльність.

Високий рівень обслуговування передбачає доступні та професійні служби підтримки клієнтів, які забезпечують оперативне вирішення технічних проблем, надають консультації та допомогу. Це можуть бути контакт-центри, онлайн-чати, автоматизовані системи підтримки, що інтегровані з соціальними мережами. Додатково, інноваційні сервіси, такі як мобільні додатки, платформи для самообслуговування та цифрові кабінети для користувачів, значно підвищують рівень зручності та ефективності обслуговування, дозволяючи клієнтам самостійно керувати своїми продуктами і послугами.

Таким чином, сучасний інформаційний ринок України не лише розвивається у напрямку створення нових інформаційних продуктів та послуг,

але й адаптує свою діяльність до вимог споживачів, забезпечуючи їх високим рівнем сервісу. Оперативність, персоналізація та інноваційність стали основними характеристиками успішних компаній на цьому ринку.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали однією з основних складових сучасного інформаційного ринку, суттєво впливаючи на його розвиток. В умовах глобалізації ІКТ змінюють усі аспекти інформаційної діяльності, зокрема в сфері туризму, відкриваючи нові можливості для його сталого розвитку. Застосування ІКТ у туризмі дозволяє ефективно збирати, зберігати, обробляти та передавати великі обсяги інформації, що є ключовим для організації туристичних послуг та забезпечення ефективної комунікації між усіма учасниками ринку.

Однією з основних тенденцій розвитку інформаційного ринку є стрімкий ріст цифрових платформ і послуг, які надають доступ до широкого спектра інформації та полегшують процес прийняття рішень для споживачів. Наприклад, сучасні туристичні платформи дозволяють користувачам отримувати актуальну інформацію про подорожі в режимі реального часу. Вони можуть бронювати квитки і готелі, порівнювати ціни та відгуки, а також звертатися за консультацією та рекомендаціями. У цьому контексті розвиток ІКТ сприяє формуванню інтегрованих інформаційних систем, що забезпечують прозорість і доступність даних для всіх учасників туристичного ринку.

У Великому коментарі до сучасної української мови сказано: «Інформаційна технологія – це сукупність цілеспрямовано організованих інформаційних процесів із використанням комп'ютерних засобів, які забезпечують швидку обробку даних, оперативний пошук інформації та доступ до джерел інформації незалежно від місцезнаходження» [4, с. 403].

За висловами М. Кадемії, «інформаційні технології (ІТ) представляють собою практичну складову науки інформатики, що охоплює комплекс інструментів, методів і прийомів для автоматизації процесів збору, обробки,

зберігання, передачі та використання інформації з метою досягнення запланованих результатів».

Вона містить сучасні засоби і пристрої, що працюють на основі мікропроцесорів і обчислювальної техніки, технічні засоби для передачі, трансляції та обміну інформацією, використання спеціальних формалізмів (логічних та лінгвістичних моделей) для представлення декларативної та процедурної інформації. Термін «формалізм» використовується для позначення ряду різних типів формалізмів.

Згідно з Вікіпедією, «Інформаційні технології – це система методів, процесів та способів використання обчислювальної техніки і систем зв'язку для створення, збору, передачі, пошуку, оброблення та поширення інформації з метою ефективної організації діяльності людей».

У своїй роботі М. Кадемія стверджує: «Інформаційна технологія – це система наукових та інженерних знань, методів та засобів, що використовуються для створення, збору, передачі, зберігання та обробки інформації в цільовому середовищі. Інформаційна технологія - це сукупність методів та технічних засобів для зберігання, створення, організації, обробки, передачі, подання та використання інформації».

Слід зазначити, що сучасні ІТ-фахівці розрізняють наступні типи інформаційних технологій: обробка даних, управління, підтримка прийняття рішень та експертні системи.

Інформаційні технології у професійних та спеціалізованих джерелах поділяються за кількома критеріями. За способом реалізації в інформаційній безпеці виділяють традиційні та сучасні інформаційні технології. За ступенем охоплення управлінських завдань розрізняють електронну обробку даних, автоматизацію управлінських функцій, підтримку прийняття рішень, електронний офіс та експертні системи. За класом операцій інформаційні технології забезпечують роботу з текстами, таблицями, базами даних, графічними об'єктами та мультимедійними системами. Також їх класифікують за типами інтерфейсу користувача.

Аналіз професійних та наукових джерел дозволяє класифікувати інформаційно-комунікаційні технології на мережеві (пошук, публікація, комунікація) та автономні (спеціалізація, універсалізація).

Інформаційні технології представляють собою системи та інструменти, які забезпечують виконання і підтримку процесів, пов'язаних із пошуком, збором, передачею, зберіганням, накопиченням, відтворенням і доступом до інформації.

Поняття «інформаційно-комунікаційні технології» визначено на основі вивчення робіт О. Значенка, М. Кадемії, Н. Морзе, О. Рогульської, О. Хмельницького, І. Череповської та інформації у Вільній енциклопедії.

У словнику «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті» йдеться: «Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) часто використовуються як синонім інформаційних технологій (ІТ), але ІКТ - це більш загальний термін, що означає роль уніфікованих технологій, які дозволяють користувачам створювати, отримувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію, а також телекомунікацій (телефонних ліній та бездротових з'єднань), Він підкреслює інтеграцію комп'ютерів, вбудованого програмного забезпечення, програмного забезпечення, систем зберігання даних та аудіовізуальних систем».

Іншими словами, ІКТ охоплює інформаційні технології, телекомунікації, медіамовлення, а також різні процеси обробки аудіо та відео, передачу даних, управління мережами та функції моніторингу.

Вперше цей термін з'явився у 1997 році в звіті, підготовленому Деннісом Стівенсоном для уряду Великобританії. Згодом він відіграв важливу роль у створенні нової Національної навчальної програми Великобританії у 2000 році.

«Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) – це методи програмного та апаратного забезпечення та набір виробничих процесів, інтегрованих з метою збирання, обробки, зберігання, поширення, відображення та використання інформації на користь користувачів». Важливими сучасними

засобами ІКТ є комп'ютери з відповідним програмним та телекомунікаційним забезпеченням, а також інформація, розміщена у них.

На думку О. Значенка, стверджує, що «Інформаційно-комунікаційні технології можна визначити як інформаційні технології, засновані на персональних комп'ютерах, комп'ютерних мережах засобів зв'язку» [9, с. 8-9].

У дослідженні вітчизняного вченого М. Фоміних ІКТ визначаються як «сукупність засобів (апаратних та програмних), що використовуються для збору, створення, обробки, зберігання, поширення, організації, подання, підготовки, захисту, обміну та управління інформацією та її застосування для забезпечення високої ефективності та інформатизації всіх сфер людської діяльності». Вона визначається як «методи та інноваційні технології» [48, с. 9].

Термін «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ) часто використовується як інструмент для визначення поточного стану організації в контексті її потреб в ІКТ, подібно до «дорожньої карти». У закладах освіти, таких як школи, коледжі та університети, ІКТ застосовується як узагальнений термін, що охоплює такі напрямки, як інформаційні системи, розробка програмного забезпечення та обчислювальна техніка на рівні організації.

За словами М. Шибенюка, «інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ) сьогодні становлять значну частку світового виробництва, що призвело до глобальних реформ ринку праці, у зв'язку з існуючою світовою тенденцією до створення глобальної та відкритої освітньої та наукової системи, що дозволяє, з одного боку, розвивати систему накопичення та поширення наукових знань, а з іншого – надавати доступ до різних інформаційних ресурсів широкому загалу» [67, с. 44].

Згідно з працями Р. Гуревича, М. Кадемії, О. Рогульської, Т. Коваль та І. Череповської, до засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) відносяться електронно-обчислювальні машини (ЕОМ) та персональні електронно-обчислювальні машини (ПЕОМ), комплекти термінального обладнання для ЕОМ усіх класів, локальні обчислювальні мережі, пристрої введення-виведення інформації, засоби для роботи з текстовою та графічною

інформацією, засоби архівного зберігання великих обсягів даних, а також периферійне обладнання сучасних ЕОМ. До того ж, до ІКТ належать пристрої для перетворення даних між різними формами (графічною, звуковою, цифровою), засоби для маніпулювання аудіовізуальною інформацією на базі мультимедійних технологій і «віртуальної реальності», системи штучного інтелекту, системи машинної графіки, програмні комплекси, такі як мови програмування, компілятори, операційні системи і прикладне програмне забезпечення, а також сучасні засоби зв'язку для забезпечення інформаційної взаємодії як на локальному, так і на глобальному рівні, зокрема через Інтернет [6; 11; 60].

Значний вплив ІКТ на розвиток інформаційного ринку проявляється також у можливостях автоматизації та цифровізації туристичних процесів. Завдяки розвитку штучного інтелекту та машинного навчання, туристичні компанії можуть аналізувати великі масиви даних про поведінку клієнтів, передбачати їхні потреби і пропонувати персоналізовані послуги. Це підвищує ефективність взаємодії з клієнтами і сприяє формуванню більш гнучких та адаптивних бізнес-моделей у туристичному секторі.

Тенденції розвитку інформаційного ринку також включають зростаючу роль хмарних технологій та систем управління базами даних. Туристичні компанії все активніше застосовують хмарні платформи для зберігання та обміну даними, що дозволяє забезпечити постійний доступ до інформації з будь-якої точки, незважаючи на місце перебування користувачів. Це, в свою чергу, полегшує управління інформаційними ресурсами та підвищує рівень сервісу, що надається клієнтам.

У сфері туризму ІКТ відіграють вирішальну роль у забезпеченні сталої діяльності. Вони дозволяють створювати інтерактивні та динамічні інформаційні продукти, які адаптуються до змінних умов ринку. Наприклад, впровадження мобільних додатків для відстеження екологічних показників туристичних об'єктів або управління ресурсами допомагає компаніям пропонувати більш сталі рішення для своїх клієнтів. Такий підхід сприяє

розвитку екологічно чистого туризму, який є однією з ключових складових сучасної туристичної діяльності в умовах глобалізації.

Крім того, ІКТ сприяють розвитку цифрової економіки, яка забезпечує ефективний обмін інформацією на глобальному рівні. Це особливо актуально для туристичної галузі, де глобалізація веде до збільшення кількості міжнародних туристичних потоків та потребує швидкого і точного доступу до інформаційних ресурсів. У цьому контексті інформаційні ринки відіграють вирішальну роль, оскільки забезпечують інфраструктуру для зберігання, передачі та обробки інформації, яка є основою туристичної діяльності.

Сучасні засоби інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) стали не лише джерелом інформації, але й основним засобом для навігації у глобальному інформаційному просторі. Продукти та рішення нових ІКТ дозволяють користувачам створювати контент, надавати до нього доступ і управляти ним з будь-якого пристрою в будь-якому місці та в будь-який час.

В результаті, швидкий розвиток ІКТ у суспільному житті вимагає оволодіння цими інструментами не тільки в рамках професійної діяльності, але й на рівні доступності для широкого кола користувачів.

Інформатизація суспільства є глобальним соціальним процесом, у якому збирання, накопичення, виробництво, обробка, зберігання, передача та використання інформації стають основними видами діяльності в суспільному виробництві. Ці процеси базуються на сучасних обчислювальних та комп'ютерних технологіях, а також на різноманітних засобах обміну інформацією.

Інформатизація суспільства забезпечує взаємозв'язок ринку інформаційно-комунікаційних технологій із процесом глобалізації за такими напрямками:

- 1) Активне використання зростаючого інтелектуального потенціалу, що накопичується в різних сферах, таких як наука, друковані матеріали, промисловість та інші види діяльності.

2) Інтеграція інформаційних технологій з науковою та виробничою сферами для стимулювання розвитку всіх галузей суспільного виробництва та підвищення інтелектуального рівня трудової діяльності.

3) Забезпечення високого рівня інформаційного сервісу, доступу всіх громадян до надійних джерел інформації, ефективної візуалізації даних і гарантування їх достовірності [17].

Їх необхідно систематизувати, щоб покращити розуміння, застосування та оцінку інформаційно-комунікаційних технологій. Проте дослідникам ще належить створити ідеально впорядковану класифікацію цих технологій. Інформаційні та комунікаційні технології мають бути диференційовані залежно від їх застосування:

- Технології для отримання та передачі повідомлень, даних та інформації;
- Технології, що обробляють текстову та/або числову інформацію;
- Технології обробки аудіо-, відео- та графічної інформації;
- Технології зберігання даних;
- Технології пошуку інформації;
- Технології для забезпечення комунікації та співпраці працівників адміністративних органів;
- Технології для забезпечення комунікації та співпраці працівників адміністративних органів;
- Технологія забезпечення доступу громадськості до публічної інформації, що публікується адміністративними органами;
- Технологія співпраці із засобами масової інформації;
- Технологія надання послуг населенню [32, с. 85-87].

Інформаційно-комунікаційні технології класифікуються за рівнем централізації процесів таким чином:

- Централізовані;
- Децентралізовані;
- Змішаний тип.

Централізовані інформаційно-комунікаційні технології відзначаються тим, що процеси обробки інформації та розв'язання завдань повністю залежать від центрального органу, який здійснює їх контроль. Натомість децентралізовані системи функціонують на місцевому або регіональному рівнях. Існує також поєднання централізованих та децентралізованих технологій. Розв'язання питань, вирішення проблем і обробка інформації можуть здійснюватися на місцевому рівні, при цьому дані зберігаються в центральній базі або під управлінням центрального органу.

Крім того, залежно від функціонального призначення інформаційно-комунікаційні технології можна поділити на такі категорії:

1. Технології підтримки прийняття рішень спрямовані на розробку управлінських рішень, автоматизацію їх ухвалення або відхилення, а також на забезпечення процесів вибору альтернатив.
2. Обробка даних використовується для роботи з інформацією, яка регулярно повторюється в межах виконання певних завдань.
3. Управління та контроль забезпечують організацію, моніторинг і контроль процесів.
4. Експертні системи орієнтовані на вирішення нових проблем, уникнення конфліктів, формування інформації про можливі рішення, а також надання конкретних рекомендацій чи консультацій.
5. Автоматизована офісна техніка призначена для забезпечення комунікації між працівниками організації, передачі, обробки та зберігання інформації [60, с. 182].

Сучасний етап розвитку суспільства вимагає впровадження нових інструментів, які полегшують роботу працівників різних сфер та сприяють швидкому й ефективному виконанню завдань. Одним із таких інструментів в епоху інформації є інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Ці технології активно застосовуються у всіх сферах суспільного життя та відіграють ключову роль у діяльності адміністративних органів. Використання ІКТ

сприяє створенню, поширенню культурних та освітніх матеріалів, а також забезпечує:

- Безперешкодний доступ до інформації про місцеві, регіональні адміністративні та юридичні служби, а також можливість прямої комунікації з ними.
- Доступ до офіційних документів: місцевих, регіональних та національних законів, нормативних актів, міжнародних конвенцій, рішень національних і міжнародних судів.
- Поширення сучасних технологій: створення широкої мережі громадських пунктів доступу до новітніх інформаційних і комунікаційних послуг.
- Сприяння міжнародній співпраці: забезпечення ефективного обміну інформацією та координації дій на міжнародному рівні.

ІКТ стали важливим інструментом не лише для адміністрування, але й для забезпечення доступу громадян до необхідної інформації, що сприяє підвищенню прозорості, ефективності та інклюзивності суспільного управління [4, с.103].

Таким чином, використання інформаційно-комунікаційних технологій прискорює реалізацію поставлених завдань за рахунок скорочення часу на відправлення та отримання інформації та зменшення обсягу паперової роботи за допомогою електронних засобів.

Правові відносини виникають у контексті:

- регулювання процесів створення та використання інформаційних ресурсів, систем, технологій та інших;
- захисту інформації та прав суб'єктів господарювання в інформаційній сфері;
- захисту інтелектуальної власності розробників інтелектуальної власності тощо.

Сьогодні інформаційне законодавство України перебуває на етапі розвитку, проте вже розроблено та ухвалено низку важливих нормативних

актів. Серед них можна виокремити закони “Про інформацію”, “Про науково-технічну інформацію” та “Про захист інформації в автоматизованих системах”.

Згідно із Законом України “Про інформацію”, термін “інформаційна продукція” визначається як матеріалізований результат інформаційної діяльності, створений для задоволення потреб учасників інформаційних відносин. Водночас “інформаційна послуга” означає діяльність із надання цієї продукції споживачам з метою задоволення їхніх потреб [60].

Під час аналізу інформаційного ринку часто розглядається специфічний продукт — інформаційний товар, який має свої характерні особливості та різні форми подання, зокрема інформаційні ресурси, продукти, технології, програмне забезпечення та послуги. Ці продукти є результатом цілеспрямованої діяльності, яка потребує функціонування ринку засобів виробництва, ринку праці, а також наявності фінансових, правових та інших регулюючих структур і органів, що забезпечують взаємодію між усіма компонентами ринкової системи [33].

Сучасний ринок інформаційних продуктів та послуг у сфері науки і техніки характеризується великою різноманітністю та швидкими змінами. Його характеристики визначають не лише науково-технічні розробки, але й передові технології у сфері збору, обробки та передачі інформації, а також розвиток цифрових платформ та інформаційних сервісів.

Дослідження ринку інформаційних продуктів та послуг у сфері науки і технологій є важливим для розуміння факторів, що впливають на його структуру, динаміку та розвиток. Це сприяє розробці ефективних стратегій ринкової взаємодії, покращенню доступу до інформації та забезпеченні науково-технічного прогресу.

Методико-теоретичні підходи щодо вивчення ринку інформаційних продуктів та послуг у науково-технічній сфері є ключовими для розуміння його структури, динаміки та визначення стратегій розвитку. Основні підходи включають:

1. Економічний підхід: досліджує ринок інформаційних продуктів та послуг з економічної точки зору, включаючи аналіз попиту та пропозиції, цінової політики, конкуренції між постачальниками та факторів, що впливають на динаміку ринку. Ще одним важливим аспектом є оцінка фінансових показників ринку та його потенціалу для залучення інвестицій.

2. Маркетинговий підхід: аналіз ринку з точки зору маркетингу передбачає дослідження потреб і запитів споживачів, сегментацію ринку, розробку маркетингових стратегій і планування комунікаційних кампаній.

3. Технологічний підхід: аналізує технологічні аспекти ринку, включаючи вивчення технологічних можливостей для створення, зберігання та передачі інформації. Важливим аспектом є враховування інноваційних технологій, які впливають на розвиток ринку інформаційних продуктів та послуг.

4. Правовий аналіз: дослідження правових аспектів ринку включає аналіз законодавства про інтелектуальну власність, правил конкуренції, захисту персональних даних та інших важливих аспектів, що впливають на функціонування та роботу ринку в цілому.

5. Соціологічні аспекти: вивчає соціологічні аспекти ринків, передбачає аналіз впливу інформаційних продуктів та послуг на суспільство, включаючи ставлення до інформації, поведінку споживачів і соціальні наслідки використання цих продуктів та послуг.

Отже, ефективне дослідження ринку інформаційних продуктів та послуг в науково-технічній сфері потребує комплексного підходу, який включає в себе економічний, маркетинговий, технологічний, правовий та соціологічні підходи. Вивчення цієї проблематики дозволить розробити ефективні стратегії ринкової взаємодії, підвищить якість та доступність до інформаційних ресурсів та сприяти науково-технологічному прогресу.

1.2. Структура, основні елементи та роль інформаційного ринку в економіці

Ринок інформаційних продуктів та послуг є системою економічних, правових та організаційних взаємодій, що виникають у процесі комерційної торгівлі результатами інтелектуальної праці. Цей ринок має специфічний асортимент продуктів і послуг, визначені умови та механізми їх надання, а також ціноутворення. На інформаційному ринку предметами обміну чи продажу можуть бути інформаційні системи, технології, ліцензії, патенти, торгові марки, інженерно-технічні послуги, різноманітна інформація та інші ресурси.

Постачальниками інформаційних продуктів і послуг можуть виступати:

- Центри створення та зберігання баз даних;
- Спеціалізовані служби, які збирають, аналізують, узагальнюють та прогнозують інформацію в конкретних сферах (консалтингові фірми, біржі тощо);
- Комерційні компанії;
- Інформаційні брокери;
- Інтернет-мережа.

Класифікація інформаційних продуктів та послуг постійно змінюється. Порівнюючи традиційні послуги, зазначені в чинних класифікаторах, з фактично існуючими та необхідними для суспільства, стає зрозуміло, що класифікацію слід проводити не лише за призначенням, походженням та технологією надання, а й за корисністю для споживачів [35,48].

Найбільш прийнятна на даний момент класифікація інформаційних продуктів і послуг має такий вигляд:

Апаратні засоби охоплюють широкий спектр комплектуючих, таких як модулі пам'яті, процесори, материнські плати, монітори, а також різні пристрої для периферії та оргтехніки. До периферійного обладнання належать принтери, сканери, цифрові камери, проекційні панелі, пристрої для зберігання та резервного копіювання даних, мультимедійні засоби, обладнання для видавничих систем, джерела живлення, а також звукові й відеокарти.

Мережеве обладнання включає пристрої для електронно-обчислювальних машин (ЕОМ), сервери, телефони, факси, модеми, міні-АТС та засоби супутникового зв'язку. Оргтехніка охоплює копіювальні та розмножувальні пристрої, обладнання для презентацій, калькулятори, записники, банківські пристрої, диктофони, торговельне обладнання, системи захисту інформації, пристрої для роботи з пластиковими картками та витратні матеріали [48].

Програмні продукти поділяються на кілька категорій. Системне програмне забезпечення включає операційні системи, системи програмування, офісне та лінгвістичне програмне забезпечення, системи управління базами даних, автоматизовані системи управління підприємством, антивірусні програми та програми для захисту інформації. Прикладне програмне забезпечення охоплює мережеві, комунікаційні та Інтернет-програми, інформаційно-пошукові системи, програмне забезпечення для комп'ютерної

графіки та мультимедіа, навчальні та ігрові програми, видавничі системи та шрифти.

Інформаційні продукти включають фотодокументи (діапозитиви, мікрофільми, мікрокарти тощо), фонодокументи (магнітні фонограми для запису зображення та звуку) та електронні документи (дискети, диски, мікросхеми, картки флеш-пам'яті тощо).

Інформаційні послуги включають здійснення певного технологічного процесу науково-інформаційної діяльності й передачу отриманого кінцевого результату до споживачів для задоволення їхніх інформаційних потреб [9].

До прикладів інформаційних послуг можуть належати:

- хмарні обчислення (cloud computing), які дозволяють користувачам зберігати та обробляти дані в Інтернеті;
- електронна комерція (e-commerce), яка дозволяє користувачам здійснювати покупки через Інтернет;
- електронна пошта (email), яка дозволяє користувачам обмінюватися повідомленнями та документами через Інтернет;
- соціальні мережі (social media), які дозволяють користувачам обмінюватися інформацією та спілкуватися з іншими користувачами через Інтернет;
- сервіси зі зберігання даних (data storage services), які дозволяють користувачам зберігати та забезпечувати доступ до своїх даних через Інтернет.

Ці послуги можуть бути надані різними компаніями, включаючи ті, що спеціалізуються на розробці програмного забезпечення, технологіях хмарних обчислень, мережевих технологіях та інших сферах.

Сервісом називають комплекс послуг, пов'язаних із продажем та експлуатацією товарів. Основний принцип сучасного сервісу полягає в тому, що виробник товару (продукту чи послуги) несе відповідальність за підтримку його працездатності протягом усього терміну експлуатації [37].

До прикладів сервісних послуг можуть належати:

1. Технічна підтримка та обслуговування техніки – компанії можуть надавати послуги з ремонту, налаштування та технічної підтримки різних пристроїв.

2. Консультації та навчання – компанії можуть надавати послуги з консультування клієнтів щодо різних аспектів бізнесу, таких як фінансове планування, маркетингова стратегія, розвиток технологій та інше.

3. Фінансові та юридичні послуги – компанії можуть надавати послуги з фінансового аудиту, податкового планування, юридичної консультації та інше.

4. Послуги з доставки – компанії можуть надавати послуги з доставки товарів та послуг клієнтам.

Згідно зі статтею 14 пункту 1 підпункту 108 Податкового кодексу України, маркетингові послуги включають діяльність, яка сприяє функціонуванню платника податків у таких сферах: дослідження ринку, стимулювання збуту товарів (робіт, послуг), формування цінової політики, організація та управління рухом продукції (робіт, послуг) до споживача, а також післяпродажне обслуговування клієнтів в межах господарської діяльності платника податків[14].

До прикладів маркетингових послуг можуть належати:

1. Розробка маркетингових стратегій – маркетингові фахівці можуть допомагати клієнтам розробити стратегії маркетингу для підвищення своєї видимості та популярності серед цільової аудиторії.

2. Аналіз конкурентів – маркетингові фахівці можуть досліджувати конкурентів клієнта, щоб з'ясувати, які стратегії вони використовують та які можуть бути використані для покращення позиції клієнта на ринку.

3. Рекламні послуги – маркетингові фахівці можуть допомагати клієнтам створювати та запускати ефективну рекламу на різних медіа-платформах.

4. Дослідження ринку - маркетингові фахівці можуть досліджувати ринок та збирати інформацію про цільову аудиторію, щоб підвищити ефективність стратегій маркетингу.

Навчальні послуги – це система знань, інформації, вмінь, навичок, які використовуються з метою задоволення потреб людини і суспільства [16]. Навчальні послуги можуть бути орієнтовані на дітей та молодь, які навчаються в загальноосвітніх закладах або на дорослих, які хочуть отримати додаткову освіту для підвищення своєї кваліфікації або перекваліфікації.

До прикладів навчальних послуг можуть належати:

1. Навчання в школах та університетах - це може бути відповідно до загальної програми навчання або в рамках спеціалізованих програм, зокрема підготовка до зовнішніх іспитів, підвищення рівня знань з певних предметів, додаткові курси з підготовки до професійної діяльності тощо.

2. Онлайн-курси - це навчання, яке відбувається в Інтернеті, зазвичай на спеціалізованих платформах, і може бути доступним будь-де та в будь-який час.

3. Тренінгові центри – це заклади, що спеціалізуються на проведенні професійних курсів та тренінгів, зокрема з розвитку м'яких навичок, управління проектами, технічного навчання, менеджменту, фінансових та юридичних питань тощо.

4. Курси з підвищення кваліфікації - це навчання для працівників з метою підвищення їхніх навичок та компетенцій у певній галузі.

Консалтинг — це професійна діяльність, яка передбачає надання консультантами експертних порад і послуг для підвищення ефективності або покращення позицій організації. Консультанти допомагають вирішувати проблеми, управляти змінами та оптимізувати бізнес-процеси.

Консалтингові послуги включають аналіз, розробку рекомендацій, вирішення проблем і впровадження технологічних рішень. До них належать такі напрями, як аналіз ринку, стратегічне планування, створення бізнес-планів, оптимізація процесів, правові консультації, фінансовий аналіз тощо.

Електронні послуги — це послуги, які надаються через мережу Інтернет автоматизовано, з використанням інформаційних технологій та переважно без участі людини. Вони можуть надаватися, зокрема, шляхом встановлення спеціальних застосунків або додатків на смартфонах, планшетах, телевізорах чи інших цифрових пристроях [34].

До основних інтернет-послуг можна віднести:

1. Онлайн-магазини - платформи, які дозволяють здійснювати покупки товарів та послуг через Інтернет.
2. Хмарні сервіси – це сервіси збереження та обробки даних в Інтернеті, такі як Google Drive, Dropbox, iCloud тощо.
3. Пошукові системи – надання можливості користувачам знаходити інформацію в Інтернеті за допомогою ключових слів та фраз.
4. Відео та музичні сервіси - платформи, які надають можливість користувачам переглядати відео та слухати музику в Інтернеті, такі як YouTube, Netflix, Spotify тощо.
5. Онлайн-банкінг - платформи, які надають можливість користувачам здійснювати банківські операції через Інтернет, такі як переказ коштів, оплата рахунків тощо.

Таким чином, класифікація ринку інформаційних продуктів та послуг є важливим елементом для розуміння ринкових тенденцій та може допомогти компаніям у формуванні ефективної стратегії розвитку та конкурентоспроможності.

У постіндустріальному суспільстві інформація стає таким же важливим ресурсом, як земля, праця, капітал і підприємницькі здібності. Знамените висловлювання «знання — сила» набуває все більш конкретного значення, а інформація перетворюється на ключовий фактор економічного зростання [2].

Сучасне суспільство, як вважають багато експертів, володіє двома основними нематеріальними ресурсами: часом, що неперервно рухається вперед, та знаннями, які нагромаджуються та залишаються в незнищенному стані.

Розвиток інформаційних ресурсів та засобів їхньої активізації визначає потенційні можливості успішного розвитку кожної держави та забезпечення її національних інтересів. Проте, формування та використання цих ресурсів у різних сферах відрізняються, хоча можна виділити загальні завдання, що часто зустрічаються, такі як пошук, класифікація, переклад, реферування та аналіз інформації.

Автоматизація цих завдань вимагає наявності розвинутих інформаційних технологій та систем, з приростом значення інформації, її перетворення на товар та послугу відбувається поступово. Поняття ціни та цінності інформації розвивається, інформація перестає бути простою послугою та стає об'єктом торгівлі. Наголос на ринку інформаційних продуктів викликає увагу до процесу створення та реалізації різних форм інформації через різноманітні канали зв'язку. Важливим аспектом є визначення споживачем необхідних продуктів у світі, де широка номенклатура виробів вимагає від користувача професійного орієнтування [18;21].

Інформація, що раніше може бути вважалася простою послугою, сьогодні визнається важливим ресурсом, що формує економіку та суспільство в цілому. Розвиток інформаційних технологій відкриває нові можливості та виклики, які потребують уважного аналізу та стратегічного відповіді для досягнення успіху у сучасному інформаційному світі.

Ринок інформації поділяється на три основні сектори: сектор ділової інформації, сектор професійної інформації для спеціалістів та сектор масової інформації для користувачів. Кожен з цих секторів має важливе значення для задоволення різних потреб споживачів інформації [18].

Перший включає в себе різноманітні дані та новини, необхідні для бізнесу та фінансової сфери. Від біржових та фінансових звітів до економічних та статистичних даних, цей сектор надає інформацію, необхідну для прийняття стратегічних рішень. Крім того, він також включає комерційну інформацію та ділові новини, що стосуються сфери економіки та підприємництва. Сектор інформації для спеціалістів, спрямований на задоволення потреб

професіоналів у різних галузях. Він включає в себе професійну і науково-технічну інформацію, а також доступ до першоджерел. Це може бути наукові статті, технічні звіти, публікації в наукових журналах та інші матеріали, які дозволяють спеціалістам у певній галузі залишатися в курсі останніх розробок і досліджень.

І нарешті сектор масової користувацької інформації, орієнтований на широку аудиторію та надає інформацію, яка цікавить пересічного користувача. Він включає новини, розваги, послуги на основі сучасних телекомунікацій та інші форми інформації, які призначені для розширення загального кругозору та задоволення розважальних потреб аудиторії.

Багатовимірність інформаційного ринку виявляється у його впливі на систему макроекономічних потреб, а також у ролі міжнародного комунікатора, що сприяє обміну знаннями та ідеями між різними культурами і цивілізаціями. Однак, важливо відзначити, що спекуляція інформаційними продуктами, як правило, є неможливою та недоцільною.

Особливістю інформаційного ринку є його здатність функціонувати як автономний елемент, так і взаємодіяти з іншими ринками. Наприклад, він може включатися у фінансовий ринок через обмін фінансовою інформацією або в економіку через регулюючу інформацію. Розвиток інформаційного ринку супроводжується рядом закономірностей, які визначають його напрямки та динаміку. Розповсюдження інформації та нових знань є ключовим фактором для розвитку інформаційного суспільства, сучасні технології зв'язку та Інтернет дозволяють миттєво обмінюватися інформацією між різними країнами та континентами. Інформація набуває найвищої цінності у момент свого актуального застосування, однак, з огляду на швидкі темпи технологічного розвитку, інформація швидко застаріває та втрачає свою актуальність. Розвиток інформаційного суспільства призводить до зміни типів ресурсів, що використовуються у виробництві, а також до модифікації соціальної структури, що включає зменшення ролі матеріального виробництва та збільшення значення сектора послуг і інформації. У сучасному світі існує

проблема “інформаційного розриву”, що полягає в обмеженому доступі до новітніх інформаційно-комунікаційних технологій для малозабезпечених верств населення. Це спричиняє “інформаційну” та “цифрову нерівність”, що може посилювати соціальні та економічні розбіжності.

Перед початком аналізу важливо розуміти термінологію та класифікацію продуктів та послуг, що присутні на ринку.

1. Інформаційні продукти:

- журнали та наукові публікації.
- електронні книги та підручники.
- бази даних та довідники.
- програмне забезпечення для аналізу даних та моделювання.
- веб-платформи для обміну науковою інформацією.

2. Інформаційні послуги:

- Наукове консультування та експертна підтримка.
- Доступ до наукових баз даних та ресурсів.
- Аналітичні послуги з обробки даних та статистичного аналізу.
- Технічна підтримка для дослідницьких проектів.

Ринок інформаційних продуктів та послуг в науково-технічній сфері є динамічним та швидкозмінним. Основні характеристики його стану включають: зростання попиту, цифрові трансформації, міждисциплінарність. Запит на наукову інформацію та технічні рішення постійно зростає внаслідок розвитку технологій та наукових досліджень, зростає також і використання цифрових технологій для збору, аналізу та поширення інформації в науковій сфері, при цьому збільшення кількості міждисциплінарних досліджень призводить до потреби в доступі до різноманітних джерел інформації.

На фоні змін у стані ринку спостерігаються кілька ключових тенденцій, наприклад, зростає популярність відкритих доступних джерел наукової інформації та програмного забезпечення, інструментів штучного інтелекту для аналізу та обробки великих обсягів даних у наукових дослідженнях, попит на інтерактивні та користувацькі дослідницькі інструменти та ресурси [18;24].

Ринок інформаційних продуктів та послуг в науково-технічній сфері динамічно розвивається останніми роками, що обумовлено зростанням потреб наукових та технічних фахівців у доступі до актуальної інформації, даних та інструментів, він ринок включає широкий спектр продуктів та послуг, таких як:

- наукові бази даних: Scopus, Web of Science, Google Scholar, etc.
- наукові журнали: Nature, Science, IEEE Spectrum, etc.
- програмне забезпечення для наукових досліджень: MATLAB, SPSS, ArcGIS, etc.
- консалтингові послуги: патентні дослідження, аналіз ринку, написання наукових статей, etc.
- освітні послуги: онлайн-курси, вебінари, тренінги, etc.

Глобальний ринок інформаційних продуктів та послуг в науково-технічній сфері оцінюється в \$200 млрд станом на 2023 рік. Очікується, що цей ринок буде зростати щорічно на 5-7% протягом наступних п'яти років, досягнувши \$260-280 млрд до 2028 року [22].

Науковці все частіше використовують онлайн-бази даних, журнали та програмне забезпечення для своїх досліджень, компанії звертаються до консалтингових фірм за допомогою в таких сферах, як патентні дослідження, аналіз ринку та написання наукових статей. Інформаційні продукти та послуги стають все більш персоналізованими, щоб відповідати потребам конкретних наукових фахівців, до прикладу штучний інтелект використовується для розробки нових інформаційних продуктів та послуг, які допомагають науковим фахівцям в їх роботі.

Основними гравцями цього ринку вважаються

- Elsevier: найбільший світовий видавець наукових журналів та баз даних.
- Springer Nature: другий за величиною світовий видавець наукових журналів та баз даних.
- Wiley: великий міжнародний видавець наукових журналів, книг та баз даних.

– Wolters Kluwer: видавець наукових журналів, книг та програмного забезпечення.

– Clarivate Analytics: компанія, яка надає інформаційні продукти та послуги для наукової спільноти.

Таблиця 1.3.1

Розподіл ринку за типами продуктів та послуг.

Послуги	Продукти	Частка на ринку
Наукові бази даних	Scopus, Web of Science, Google Scholar, etc.	35%
Наукові журнали	Nature, Science, IEEE Spectrum, etc.	25%
Програмне забезпечення для наукових досліджень	MATLAB, SPSS, ArcGIS, etc.	20%
Консалтингові послуги	Патентні дослідження, аналіз ринку, написання наукових статей, etc.	15%
Освітні послуги	Онлайн-курси, вебінари, тренінги, etc.	5%

Аналіз інформаційного ринку зосереджується на специфічному продукті – інформаційному товарі, який представлений різноманітними формами, такими як інформаційні ресурси, продукти, технології, програмні продукти та послуги. Ці продукти виникають завдяки спрямованій діяльності, що потребує ринку засобів виробництва, ринку робочої сили, а також фінансових, правових та інших регулюючих структур.

Сучасний ринок продуктів та послуг що мають інформацій характер у науково-технічній сфері характеризується великою різноманітністю та швидкими змінами, зумовленими науково-технічними розробками, передовими технологіями у зборі, обробці та передачі інформації, а також розвитком цифрових платформ та інформаційних сервісів. Дослідження цього

ринку є важливим для розуміння його структури та динаміки, що сприяє розробці ефективних стратегій ринкової взаємодії, покращенню доступу до інформації та забезпеченню науково-технічного прогресу.

Методико-теоретичні підходи до вивчення ринку інформаційних продуктів та послуг є ключовими для розуміння його структури та динаміки. Економічний підхід аналізує попит, пропозицію, цінову політику та конкуренцію; маркетинговий — потреби споживачів та стратегії комунікацій; технологічний — інноваційні можливості; правовий — законодавчі аспекти; соціологічний — вплив на суспільство та поведінку споживачів.

Можна зробити висновок, що сучасна доба характеризується стрімким розвитком цифрових технологій, що значно впливає на способи взаємодії та споживання інформації науковими фахівцями. Зростання популярності онлайн-продуктів та послуг обумовлене зручністю доступу, доступністю та гнучкістю онлайн-платформ. Фахівці наукової галузі цінують можливість швидко знаходити та аналізувати інформацію, а також спілкуватися з колегами онлайн. З розвитком хмарних технологій та мобільних пристроїв очікується подальше посилення цієї тенденції. При цьому розвиток штучного інтелекту та машинного навчання дозволяє створювати персоналізовані інформаційні продукти та послуги, що відповідають індивідуальним потребам наукових фахівців (рекомендації статей, дослідницьких тем та інструментів, а також адаптацію інтерфейсу користувача та контенту, що сприяє покращенню досвіду користувача та підвищенню ефективності роботи).

Висновки до першого розділу

У межах першого розділу проведено теоретичне дослідження сутності та структури інформаційного ринку, його ролі в сучасній економіці, а також визначено основні тенденції його розвитку.

Зокрема, визначення сутності інформаційного ринку. Інформаційний ринок розглядається як система економічних, організаційних і правових

відносин, спрямована на купівлю-продаж інформаційних ресурсів, технологій, продуктів і послуг виступає важливим інструментом у розвитку економіки знань. Його ключова особливість полягає у нематеріальному характері об'єкта обміну, що зумовлює специфіку регуляторних і комерційних процесів.

Інформаційний ринок відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку є однією з ключових складових національної та глобальної економіки, сприяючи впровадженню інновацій, підвищенню конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та інтеграції країни у світовий інформаційний простір.

Аналіз структури інформаційного ринку дозволив визначити його основні складові, серед яких бази даних, програмне забезпечення, інформаційні послуги та цифрові сервіси. Їх функціонування забезпечує доступ до інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, проведення наукових досліджень та підвищення ефективності різних сфер діяльності.

Основні тенденції сучасного інформаційного ринку розвивається під впливом таких тенденцій, як стрімка цифровізація, глобалізація, посилення значення інформаційно-комунікаційних технологій, зростання попиту на персоналізовані послуги, автоматизація процесів обробки даних та поширення відкритого доступу до інформаційних ресурсів.

Функціонування інформаційного ринку потребує ефективної нормативно-правової бази, яка регулює обіг інформаційних ресурсів, захищає права інтелектуальної власності, забезпечує безпеку інформації та сприяє розвитку конкурентного середовища.

Узагальнюючи, слід зазначити, що інформаційний ринок виконує важливу роль у формуванні економіки знань та інноваційного суспільства. Його розвиток залежить від здатності інтегрувати сучасні технології, відповідати вимогам цифрової трансформації та ефективно регулювати обіг інформаційних продуктів і послуг.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ІНФОРМАЦІЙНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз розвитку інформаційного ринку в Україні

У сучасному суспільстві інформація стала одним із найцінніших ресурсів, прирівняним за значущістю до традиційних матеріальних ресурсів, таких як нафта, метали чи корисні копалини. Подібно до технологій переробки матеріальних ресурсів, процес обробки інформації можна розглядати як специфічну форму переробки, яка спрямована на створення нових знань або вдосконалення процесів.

Інформаційні технології забезпечують можливість ефективно працювати з даними, використовуючи обчислювальну техніку та сучасні методи аналізу, що дозволяє оптимізувати як особисту, так і професійну діяльність [5, с. 82].

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) представляють собою комплекс інструментів і ресурсів, які забезпечують процеси комунікації, створення, обміну, збереження та управління інформацією. До таких технологій належать комп'ютери, Інтернет, радіо, телебачення, а також засоби телефонного зв'язку. У сучасних умовах широке використання ІКТ у різних галузях створює потребу в їх подальшій інтеграції в освітній процес для вдосконалення методів навчання та підвищення ефективності здобуття знань.

Рівень досягнень у сфері впровадження ІКТ визначається різноманітними показниками, серед яких можна виокремити такі аспекти:

- наявність технічних засобів;
- показники впровадження інформаційно-комунікаційних технологій;
- інтенсивність використання ІКТ;
- якість доступу до інформаційних мереж [48, с. 403].

Мережа Інтернет є природним глобальним полікультурним середовищем, в якому слід зосередити увагу на кількох аспектах:

- зростаюча багатомовність Інтернету в умовах глобального спілкування, де відбувається перехід від домінування англійської мови до багатомовності;
- полікультурність Інтернет-простору XXI століття, що поєднує відео та інші медіаресурси, дозволяючи індивіду знайомитися з вербальними та невербальними особливостями різних культур;
- культурний потенціал Інтернет-ресурсів, що сприяє збереженню культурної спадщини народів світу;
- інформаційно-комунікаційні технології, як інструмент розширення меж полікультурного світосприйняття;
- Інтернет як простір безконфліктного співіснування різних типів культури: високої, побутової та масової;
- інформаційно-комунікаційні технології, які задовольняють різні потреби особистості: комунікативні, країнознавчі, пізнавальні та стимулюють інтерактивну діяльність особистості в різних сферах життя [4, с. 385].

Людина може одночасно бути представником кількох культурних спільнот, таких як етнічна, національна, регіональна або континентальна культура, а також належати до певних субкультур (вікової, професійної або соціальної спрямованості). Розвиток комунікативної компетенції взаємопов'язаний з Інтернет-середовищем як відкритим комунікаційно-інформаційним та мультимедійним простором, який сприяє засвоєнню культурно-мовленнєвих досягнень людської цивілізації.

Для Інтернет-текстів важливо враховувати такі елементи, що взаємодоповнюють одне одного:

- вербальний компонент (включає різноманітні типи вербальних текстів);
- графічний елемент (поєднує вербально-схематичні та образно-схематичні способи передачі інформації);
- звуковий аспект (аудіо- та відео-тексти);
- колірна гама (включає кольорові схеми оформлення веб-сторінок);
- символічний компонент (використання символів та знаків, які є прототипами слів і фраз) [60, с.92].

Основним напрямом модернізації управління стало впровадження сучасної комп'ютерної та телекомунікаційної техніки, що дозволило створити високоефективні інформаційно-управлінські технології. Методи прикладної інформатики активно застосовуються в управлінні, зокрема у сфері менеджменту та маркетингу.

Новітні технології, засновані на використанні комп'ютерної техніки, вимагають кардинальних змін в організаційних структурах управління, системах документообігу та підходах до фіксації й передачі інформації. Перехід до електронних систем документообігу, автоматизація бізнес-процесів та впровадження інноваційних платформ для передачі даних сприяють підвищенню ефективності роботи організацій. Ці зміни забезпечують швидкість доступу до інформації, її надійність і безпечність, що дозволяє значно оптимізувати процеси прийняття рішень і зміцнювати конкурентні позиції у сучасному цифровому середовищі.

Важливе значення у сучасному управлінні відіграє впровадження інформаційного менеджменту, який істотно розширює можливості ефективного використання інформаційних ресурсів компаній. Розвиток цієї галузі передбачає створення систем для обробки даних і знань із подальшим переходом до інтегрованих автоматизованих систем управління, що охоплюють усі рівні виробничих і збутових процесів.

У розвинених країнах, таких як США та Японія, останніми десятиліттями активно впроваджуються творчі інформаційні технології третього рівня. Ці технології забезпечують повний цикл роботи з інформацією — від її створення й обробки до передачі й використання для досягнення нових стратегічних цілей.

Інформаційні технології третього рівня вважаються найвищою стадією комп'ютеризації управління, що поєднує інтелектуальні можливості людини з потужністю сучасних електронних засобів. Така інтеграція дозволяє автоматизувати ключові управлінські процеси, зокрема: комунікацію, збір і збереження інформації, забезпечення доступу до необхідних даних, їх аналіз,

підготовку текстів і документів, підтримку індивідуальної діяльності, програмування й вирішення спеціалізованих завдань. Це значно підвищує ефективність управлінських рішень та оптимізує діяльність організацій у цифрову епоху [40].

Сучасні телекомунікаційні технології в корпоративному управлінні є ключовим елементом для досягнення цілей компанії та завоювання довіри інвесторів. Інвестори оцінюють системи управління компанією, орієнтуючись на рівень її менеджменту. Покращення управлінської культури безпосередньо залежить від впровадження сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій.

У сучасному світі компанії стикаються з необхідністю вирішення питань, пов'язаних з організацією ефективного обміну інформацією між співробітниками, партнерами та клієнтами, забезпеченням безпеки даних і надійного зв'язку, а також впровадженням нових технологій для зниження витрат. Ці завдання актуальні для підприємств будь-якого розміру та галузі діяльності. Усі ці виклики мають телекомунікаційну складову, оскільки жоден бізнес не може функціонувати без ефективного обміну інформацією. Успіх компанії багато в чому залежить від того, наскільки ефективно функціонує її корпоративна мережа зв'язку.

Сучасні інформаційні технології стали невід'ємною складовою повсякденної діяльності організацій, гармонійно інтегруючись у їхню інформаційну інфраструктуру. Вони дозволяють аналізувати та пов'язувати різні аспекти діяльності організації, що сприяє більш ефективному управлінню. Стрімкий розвиток інформаційних технологій охоплює дедалі більше сфер, і жодна конкурентоспроможна діяльність у майбутньому не зможе обійтися без ретельного аналізу їхнього потенційного застосування. Це означає, що інформаційна інфраструктура, що підтримується інформаційними ресурсами та програмно-апаратними засобами, стає важливою складовою управління [16].

Основою сучасних інформаційних технологій є три ключові досягнення:

1. Нові носії інформації, такі як магнітні стрічки, мікрофільми, магнітні та оптичні диски, напівпровідникові пристрої;
2. Розвиток засобів зв'язку, які забезпечують доставку інформації в будь-яку точку світу, незалежно від часу та відстані, включаючи радіо, телебачення, Інтернет та телефонні мережі;
3. Можливість автоматизованої обробки даних за допомогою комп'ютера за заданим алгоритмом.

Сучасні інформаційні технології базуються на принципах інтегрованості, гнучкості та інтерактивності. Інтегрованість забезпечує комплексний підхід до вирішення завдань, об'єднуючи технічні та програмні засоби, а гнучкість дозволяє легко адаптуватися до нових викликів.

Інформаційні технології в основному спрямовані на автоматизацію інформаційних процесів, що сприяє прискоренню науково-технічного прогресу. Вони забезпечують ефективну інтеграцію обчислювальної техніки, телекомунікацій та інформатики для збору, зберігання, аналізу й передачі інформації користувачам, зокрема науковцям, інженерам, керівникам, лікарям та економістам, незалежно від відстані чи обсягу даних [37, с. 591].

Використання сучасних інформаційних технологій в організаціях забезпечує:

1. Оперативний доступ до віддалених джерел інформації, зокрема зовнішнього середовища;
2. Якісний електронний зв'язок, що максимально наближається до ідеалу;
3. Вертикальні та горизонтальні зв'язки в управлінні всіма рівнями менеджменту організації;
4. Функціонування єдиного інформаційного середовища, яке охоплює багатofункціональну діяльність підприємства.

Інформаційні технології перетворилися на ключовий чинник розвитку не лише глобальної економіки, але й багатьох інших сфер діяльності. Сьогодні майже немає галузей, де їх використання було б неможливим [58, с. 167].

Важко переоцінити значення інформаційних технологій у сфері освіти та науки. Сьогодні неможливо уявити навчальний заклад без комп'ютерного класу чи доступу до електронних бібліотек, що значно спрощує навчальний процес і сприяє самоосвіті. Інформаційні технології також відіграють ключову роль у розвитку наукових знань.

Сучасні інформаційні технології інтегрують досягнення в таких сферах, як електроніка, математика, філософія, психологія та економіка. Така синергія знаменує собою революційний прорив у розвитку інформаційних технологій, історія яких налічує сотні тисяч років [3, с. 126].

У результаті сучасне суспільство стикається з величезними обсягами інформації, які потребують ефективної обробки.

З розвитком інформаційних технологій зростає прозорість глобального середовища, швидкість і обсяги передачі інформації, що сприяє інтеграції світових систем. Однак разом з позитивними ефектами інтеграції зникають місцеві традиції та культурні особливості, що впливають на розвиток окремих регіонів.

2.2. Складові та вплив цифрової трансформації на інформаційний ринок України

Розвиток глобальних тенденцій, таких як інтернаціоналізація, інтелектуалізація та інформатизація, поступово формує глобальне інформаційне суспільство, в якому виникають нові сегменти IT-ринку. Інформаційні технології (IT) передбачають використання обчислювальної техніки та систем зв'язку для створення, збору, передачі, зберігання та обробки інформації. Ці технології проникають у всі сфери діяльності та особистого життя, спричиняючи зміни в світовій економіці, міжнародних відносинах і глобальній політиці. Потужна світова IT-індустрія забезпечує формування глобального інформаційного суспільства.

Для більш детального аналізу змін на сучасному світовому ринку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) важливо визначити їхню сутність та вивчити ключові сегменти, з яких вони складаються. ІКТ охоплюють сукупність технічних засобів і методів, що забезпечують збір, обробку та передачу даних з метою отримання нової інформації або її трансформації для покращення сприйняття людиною та підтримки прийняття рішень. Прикладами таких технологій є персональні комп'ютери, цифрове телебачення, електронна пошта та роботи. Важливо зазначити, що функцією ІКТ є не лише використання цих засобів, але й ефективна взаємодія між ними.

Основною особливістю ринку ІКТ є нематеріальність кінцевого продукту або послуги – нової, достовірної інформації, яка доставляється або отримується у визначеному часовому та просторовому відрізку. Окрім того, користувачі все більше висувають вимоги щодо точності та оперативності інформаційних послуг [4, с. 386].

У бізнес-середовищі ІКТ можна умовно поділити на дві великі групи:

1. Традиційні комп'ютерні технології, що використовуються за допомогою персональних комп'ютерів як на робочому місці, так і вдома.
2. Новітні цифрові технології зв'язку, які дозволяють людям і організаціям спілкуватися і обмінюватися інформацією в цифровому форматі.

На сьогодні відсутнє єдине визначення того, з яких секторів складається ринок ІКТ. Кожна організація, що проводить дослідження в галузі розвитку ІКТ, визначає це поняття по-своєму. Наприклад, Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ) [23] включає до ринку ІКТ ІТ-сектор, телекомунікації та ринок телерадіомовлення (рис. 2.1).

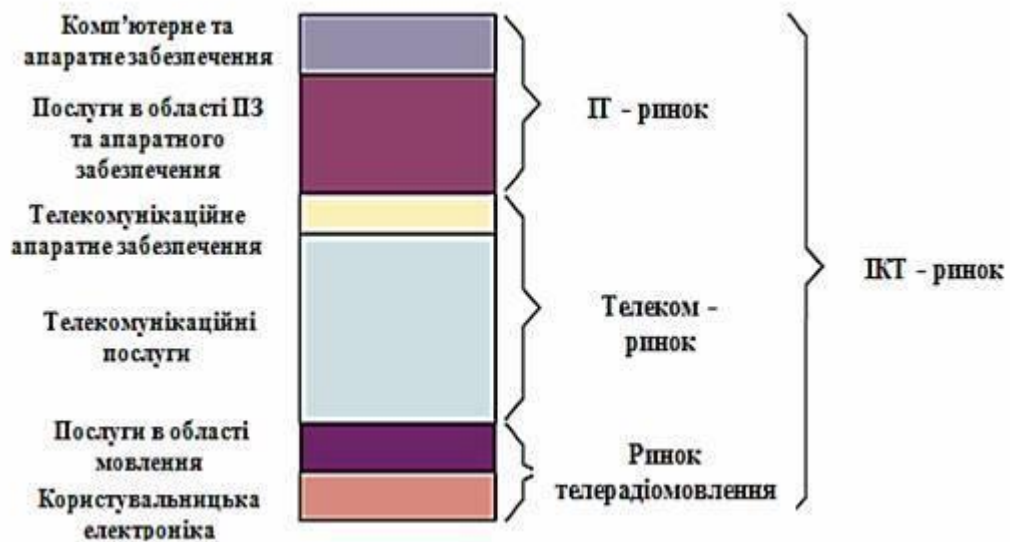

Рис. 2.1. Структура ринку ІКТ згідно з МСЕ

Європейська ІТ обсерваторія (ЄІТО) [22] до складу ринку ІКТ відносить ІТ – ринок та телеком – ринок (рис. 2.2).

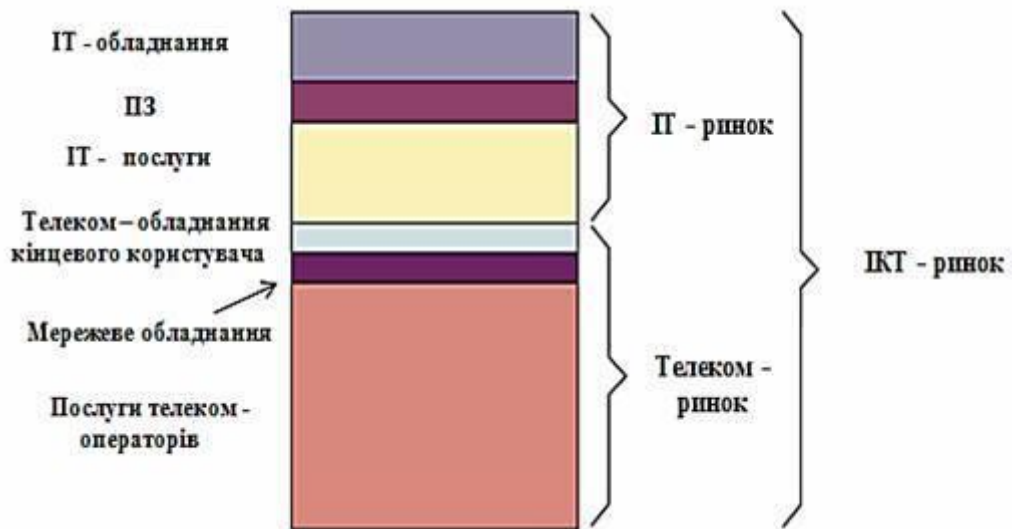

Рис. 2.2. Структура ринку ІКТ згідно з ЄІТО

Міжнародна корпорація даних (IDC) [24] відображає структуру ринку ІКТ дещо іншим чином (рис. 2.3).

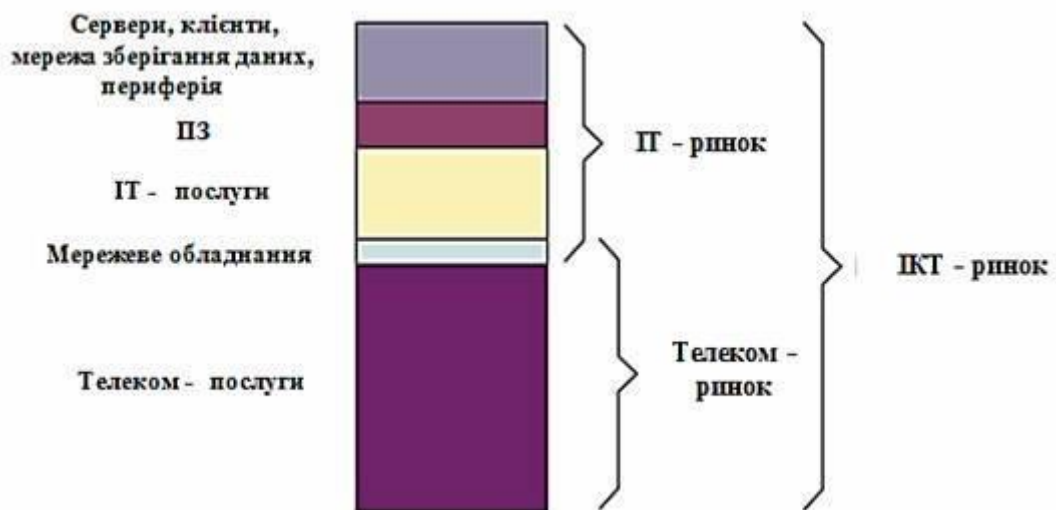

Рис. 2.3. Структура ринку ІКТ згідно з IDC

Таким чином, міжнародні організації, які займаються розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, пропонують різні підходи до визначення структури цієї сфери. Однак ключовими компонентами галузі залишаються ринок телекомунікацій та ІТ-ринок.

До ринку телекомунікацій традиційно відносяться такі сегменти: ринок фіксованого зв'язку, ринок мобільного зв'язку, ринок телекомунікаційного обладнання та Інтернет-послуг. У свою чергу, ІТ-ринок включає ринки обладнання, програмного забезпечення та пов'язаних із ІТ послуг, таких як розробка, тестування програм, веб-дизайн тощо.

Окрему нішу в галузі інформаційних технологій займають посередницькі послуги, що не завжди пов'язані безпосередньо з виробництвом апаратного чи програмного забезпечення. До таких послуг належать продаж ліцензій на використання програмного забезпечення, реінжиніринг програмних продуктів, бізнес-консалтинг та інші супутні послуги.

Щороку спостерігається значне зниження кількості користувачів фіксованого зв'язку. У 2016 році цей показник складав лише 15,8 користувачів на 100 осіб, що відображає зміну споживчих вподобань. Користувачі все частіше обирають мобільний зв'язок, оскільки він вважається більш зручним у порівнянні з фіксованим.

Починаючи з 2009 року, користувачі отримали можливість підключатися до Інтернету через мобільні телефони, що стало можливим завдяки впровадженню операторами новітніх послуг мобільного Інтернету. Хоча доступ до Інтернету через фіксований зв'язок за допомогою модемів або виділених ліній існує вже давно, сучасною тенденцією в цьому сегменті є надання послуг для трансляції цифрового ефірного телебачення через фіксований зв'язок.

У 2016 році рівень проникнення мобільного Інтернету досяг 32 користувачів на 100 осіб, тоді як для фіксованого Інтернету цей показник склав лише 9,8 користувачів. Різниця в рівні проникнення фіксованого та мобільного широкосмугового доступу (ШСД) вказує на те, що з огляду на стрімкий розвиток бізнесу та активне використання онлайн-сервісів, доступ до Інтернету та швидкість з'єднання стають визначальними факторами. Таким чином, мобільний доступ до Інтернету є більш необхідним і зручним для користувачів.

Для кращого розуміння сучасного стану розвитку основних сегментів телекомунікаційного ринку на глобальному рівні, розглянемо динаміку їх зростання за регіонами (рис. 2.5).

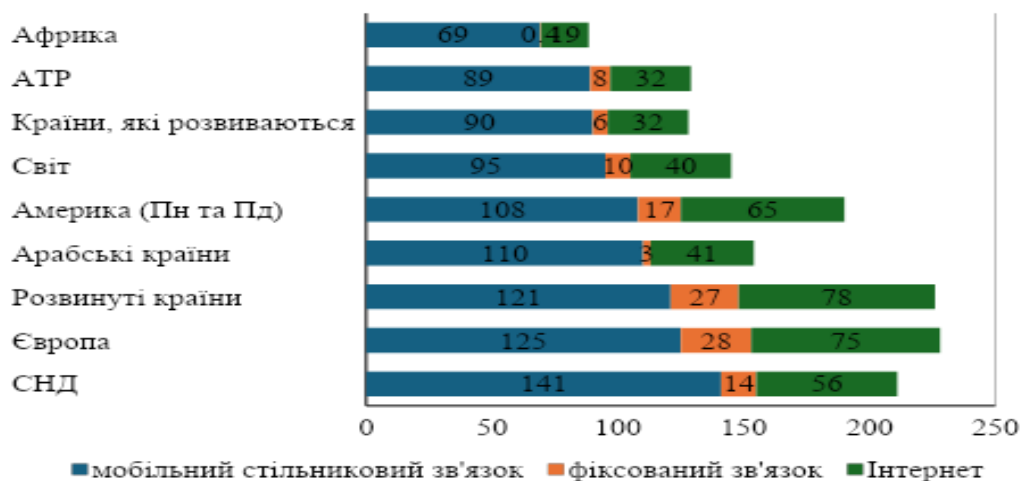

Рис. 2.5. Рівень застосування послуг мобільного стільникового зв'язку, фіксованого зв'язку та Інтернету у регіонах світу за 2017 р. [47].

За даними Міжнародного союзу електрозв'язку (МСЕ), послуги мобільного стільникового зв'язку та доступу до Інтернету користуються

найбільшим попитом у всіх регіонах світу. Розвинені країни надають велику увагу впровадженню новітніх технологій у сфері ІКТ, активно інтегруючи їх як у бізнес-середовище, так і в повсякденне життя.

Цікаво, що країни СНД є лідерами за кількістю користувачів мобільного стільникового зв'язку (141 користувач на 100 осіб). Такий високий показник пояснюється тим, що багато споживачів у цьому регіоні користуються послугами кількох операторів одночасно, маючи декілька SIM-карток. Водночас, рівень використання фіксованого зв'язку та Інтернету в регіоні значно нижчий – відповідно 14% та 56%. Для порівняння, країни Європи є світовими лідерами у використанні фіксованого зв'язку (28%) та Інтернету (75%).

Європейські користувачі надають перевагу мобільному Інтернету (широкопasmовий доступ) через високу швидкість передачі даних і доступні тарифи, тоді як мобільний стільниковий зв'язок відіграє менш важливу роль. Водночас у країнах СНД деякі регіони ще не мають доступу до якісного мобільного Інтернету через відсутність сучасних технологій.

Варто відзначити, що в таких країнах, як Данія та Південна Корея, активно застосовується стандарт 4G. Уряди цих країн вважають інформаційно-технологічний розвиток ключовим фактором економічного зростання і активно підтримують розбудову ІКТ-інфраструктури. Наприклад, вони надають пільги операторам зв'язку та проводять аукціони розподілу частотного ресурсу з метою забезпечення швидкого доступу до мережі. У 2014 році уряд Південної Кореї та Європейська комісія підписали угоду про співпрацю у впровадженні технології 5G.

Північна та Південна Америка, арабські країни та азійсько-тихоокеанський регіон також віддають перевагу мобільному зв'язку (в Америці — 108%, в арабських країнах — 110%, в АТР — 89%) та Інтернету (відповідно 65%, 41% та 32%). У країнах Африки ситуація схожа: мобільним зв'язком користується 69% населення, Інтернетом — 19%, а фіксованим зв'язком — лише 0,4%.

Таким чином, на глобальному рівні мобільний стільниковий зв'язок і доступ до Інтернету залишаються найбільш затребуваними послугами. Водночас у розвинених країнах помітно збільшується попит на мобільний Інтернет (ШСД) у порівнянні зі стільниковим зв'язком.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) радикально трансформують бізнес-середовище як на регіональному, так і на глобальному рівні. Першими, хто активно впроваджує ІКТ у свою діяльність, виступають малі та середні підприємства. Сучасною тенденцією є зростання електронного бізнесу (e-business), особливо в сегменті електронної торгівлі (e-commerce), де традиційний офлайн-бізнес все більше доповнюється онлайн-торгівлею через Інтернет.

Особливо швидко розвивається сегмент В2С (business-to-consumer), який включає купівлю і продаж товарів між бізнесом і кінцевими споживачами. Для того, щоб оцінити значущість цього сегмента для економік різних регіонів світу, розглянемо дані таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Основні показники розвитку e-commerce провідних регіонів світу

Назва регіону	Оборот В-2-С сегменту за 2017 р., млрд. дол. США	Темп зростання обороту В-2-С сегменту за 2017/2016, %	ВВП за 2017 р., млрд. дол. США	Частка В-2-С сегменту у ВВП за 2017 р., %	Кількість фірм всього, млн. од.	Частка фірм в системі e-commerce у загальній кількості господарств, %
Світ	1 552,0	23,6	74 699	1,53	1 506,5	50,8
АТР	567,3	44,5	22 132	1,81	908,1	36,9
Європа	482,3	17,1	21 780	1,67	322,1	77,2
Північна Америка	452,4	10,0	19 887	1,71	165,3	74,1

Продовження таблиці 2.1

БРІКС	380,2	69,3	15 819	1,81	887,5	36,5
Латинська Америка	33,2	21,4	4 410	0,57	80,3	53,8
БСПА*	14,7	32,6	2 437	0,46	30,5	52,5

*Близький Схід та Північна Африка

Джерело: складено авторами на основі даних асоціації *Ecommerce Europe*. – Режим доступу: <http://www.ecommerce-europe.eu/facts-figures>

За даними ЮНКТАД, світовий обсяг торгівлі послугами у 2017 році становив 9219,4 млн дол. США. Частка сегмента В2С електронної торгівлі у цьому обсязі досягла 16,8%, що підкреслює значний вклад цього сегменту в розвиток глобальної сфери послуг. Додатково, дані таблиці 1 демонструють зростання електронної торгівлі (e-commerce) у всіх регіонах світу в період з 2016 по 2017 рік.

Хоча частка В2С сегменту електронної торгівлі у ВВП цих регіонів наразі є відносно невисокою, цей сегмент продовжує стрімко розвиватися. Враховуючи швидке зростання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), зручність та оперативність електронної торгівлі, а також її відносно низькі витрати на обслуговування, можна очікувати подальше зростання частки e-commerce у світовому ВВП.

Аналізуючи частки компаній, що займаються електронною торгівлею серед усіх підприємств в різних регіонах, можна відзначити, що майже половина підприємств Латинської Америки та БСПА, а також дві третини підприємств Європи та Північної Америки функціонують у сфері e-commerce. Найбільша кількість таких підприємств спостерігається в регіонах, де активно впроваджуються нові стандарти якості зв'язку та розвитку ІКТ. Враховуючи, що більшість цих підприємств є малими та середніми, що є основою для економічного зростання, сегмент електронної торгівлі має суттєве значення для подальшого розвитку цих регіонів. Тому розвиток ІКТ має великий вплив на глобальне економічне зростання.

Сучасна ера інформаційного суспільства, що ґрунтується на використанні передових технологій та обробці великих обсягів даних, вимагає подальшого розвитку інформаційно-комунікаційної сфери. Ринок ІКТ традиційно поділяється на ринок телекомунікаційних послуг і ІТ-послуг, при цьому ключовим сегментом є телекомунікаційний ринок, що включає фіксований зв'язок, мобільний зв'язок, обладнання та Інтернет. Найбільш динамічно розвиваються галузі мобільного зв'язку та Інтернету.

Розвиток нових сегментів ІКТ стимулює появу нових сфер у глобальному бізнес-середовищі. Так, широкосмуговий мобільний доступ до Інтернету сприяв швидкому зростанню і глобальному поширенню електронної комерції. Залучення малих та середніх підприємств у цю сферу, як на глобальному рівні, так і в розвинених регіонах – активних рушіях розвитку ІКТ-інфраструктури, свідчить про те, що нові форми ведення бізнесу змінюють сучасний світовий економічний порядок.

Загалом, розвиток ІТ-ринків стає важливою складовою формування соціально-економічних інтересів різних акторів, таких як окремі особи, компанії, держави та міжнародні організації, у глобальному контексті завдяки синергетичному ефекту глобальної інформатизації. У зв'язку з цим, дослідження світового ІТ-ринку набуває все більшої актуальності, оскільки це дає можливість вирішувати важливі питання, пов'язані з формуванням потенційних глобальних загроз та викликів, трансформацією нормативно-правової бази в сферах трудового права та оподаткування, створенням спеціалізованих державних служб, а також упровадженням програм і оптимізацією ринкової інфраструктури.

2.3. Правове регулювання інформаційного ринку в Україні в умовах глобалізації

Інформаційний ринок України є однією з ключових складових сучасної економіки, забезпечуючи обмін інформацією, яка є основним ресурсом для розвитку різних галузей. У сучасному світі економічний розвиток неможливий без застосування інформаційно-комунікаційних технологій, які проникають у всі сектори економіки, створюючи нові можливості для соціально-економічного прогресу.

В умовах глобалізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій ключовими тенденціями стають зміни у споживчій поведінці, мобільність та доступність інформації. Це підвищує значення правового регулювання інформаційного ринку, яке має сприяти інноваціям, захисту прав громадян і забезпеченню інформаційної безпеки.

Законодавче регулювання інформаційного ринку України забезпечує контроль за діяльністю у сфері інформації, телекомунікацій, електронної комерції, а також встановлює правила захисту даних і регулює питання кібербезпеки. Державна політика у сфері інформаційного ринку спрямована на створення сприятливих умов для розвитку цифрової економіки, підвищення рівня інформаційної грамотності населення, а також захист інформаційних прав громадян.

Державне регулювання інформаційного ринку України ґрунтується на кількох основних принципах, серед яких можна виділити:

1. Принцип рівності прав усіх учасників інформаційного ринку. Це означає, що всі суб'єкти, які надають чи отримують інформаційні послуги, мають рівні права незалежно від їхньої форми власності, розміру або географічного розташування. Держава забезпечує рівні умови для функціонування як великих операторів, так і малих підприємств та стартапів.

2. Принцип захисту інформаційних прав громадян. Конституція України гарантує громадянам право на доступ до інформації, право на захист персональних даних і конфіденційної інформації. Держава повинна забезпечувати механізми реалізації цих прав та відповідальність за їх порушення.

3. Принцип безпеки інформаційного простору. Інформаційний ринок України стикається з численними загрозами, серед яких зростаюча кількість кіберзлочинів, ризики втручання в інформаційні системи, поширення неправдивої інформації (фейків) та інші загрози інформаційній безпеці. Держава має розробляти і впроваджувати заходи для захисту інформаційної інфраструктури та критичних об'єктів, забезпечувати інформаційну безпеку громадян та організацій.

4. Принцип прозорості державного регулювання. Державні органи зобов'язані забезпечити відкритий доступ до інформації про свою діяльність, публічно обговорювати проекти нормативно-правових актів, які регулюють інформаційний ринок, а також надавати можливість громадськості здійснювати контроль за їх виконанням.

Інформаційний ринок України регулюється рядом законодавчих актів, які забезпечують правові рамки для його функціонування. Нижче наведено ключові закони, що визначають правове поле для діяльності в інформаційній сфері.

Основний закон держави, Конституція України, є фундаментальним документом, який закріплює основні права та свободи громадян у сфері інформації. Зокрема, стаття 34 Конституції України гарантує кожному право на свободу думки та слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, а також право на вільний доступ до інформації. Це право включає можливість кожного громадянина отримувати, зберігати і поширювати інформацію будь-якими законними засобами.

Конституція України також гарантує право на захист інформації, що становить приватну таємницю, та захист персональних даних. Це означає, що

держава повинна забезпечувати ефективні механізми для реалізації цих прав і притягувати до відповідальності осіб, що їх порушують.

Закон України "Про інформацію" (№ 2657-XII від 2 жовтня 1992 року) є одним із ключових законодавчих актів, що визначає правові основи інформаційної діяльності в Україні. Закон регулює порядок доступу до інформації, її зберігання, використання та захисту. Він також встановлює основні принципи державної інформаційної політики, спрямованої на забезпечення свободи слова та доступу до інформації.

Серед основних положень закону можна виділити:

- Визначення права на інформацію як основного конституційного права громадян;

- Визначення інформаційних ресурсів і суб'єктів інформаційних відносин;

- Встановлення режимів доступу до інформації: відкрита, конфіденційна та державна таємниця;

- Визначення прав та обов'язків учасників інформаційних відносин.

Цей закон є основою для всіх інших законодавчих актів, що регулюють інформаційну діяльність в Україні, і встановлює загальні правила для учасників інформаційного ринку.

Закон України "Про захист персональних даних" (№ 2297-VI від 1 червня 2010 року) регулює порядок збирання, обробки, зберігання та використання персональних даних фізичних осіб. Він забезпечує правові механізми захисту персональних даних від несанкціонованого доступу та використання, а також встановлює відповідальність за порушення цього законодавства.

Закон визначає, що персональні дані можуть бути оброблені тільки за згодою суб'єкта даних або в інших випадках, передбачених законом. У ньому також визначені права суб'єктів даних, серед яких право на доступ до своїх персональних даних, право на їх виправлення або видалення, а також право на оскарження неправомірних дій щодо обробки даних.

Цей закон є надзвичайно важливим в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій, коли персональні дані стають основним ресурсом для

багатьох компаній та організацій. Закон покликаний захищати права громадян на приватність і безпеку їхніх даних.

Закон України "Про доступ до публічної інформації" (№ 2939-VI від 13 січня 2011 року) встановлює правові основи забезпечення доступу до інформації, що знаходиться у розпорядженні органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів, що виконують публічні функції.

Цифрові технології радикально змінюють глобальну економічну систему. Формування ефективної цифрової економіки відкриває нові можливості для розвитку бізнесу, збільшення інвестицій та накопичення людських і фінансових ресурсів на глобальному рівні.

Глобальні тенденції цифровізації свідчать, що найбільш розвинені країни мають найвищий рівень цифрової трансформації економік завдяки високоякісному доступу до Інтернету (як широкосмугового, так і мобільного), передовим науково-технічним розробкам та доступу до інформації [36].

У різних регіонах світу найбільше користувачів Інтернету в Європі та Центральній Азії, де близько 75% населення вже користуються Інтернетом, в той час як в інших регіонах цей показник становить близько 50%.

Країни-учасниці Європейського Союзу, такі як Данія, Німеччина, Люксембург, Швеція та Великобританія, демонструють найкращі показники у цьому відношенні. Загалом видно, що більшість домогосподарств в цих країнах, або щонайменше 60%, використовують Інтернет, свідчачи про високий рівень автоматизації та комфорту життя. Тим часом, інші країни, такі як Чехія, Латвія та Італія, мають менші показники у цьому відношенні [58].

Електронна комерція є ключовим елементом цифрової економіки, що значно полегшує процес купівлі-продажу як для покупців, так і для продавців, скорочуючи ланцюжок між ними. Ось п'ять найбільших ринків електронної комерції за обсягами:

1. Китай: обсяг електронної комерції — 672 млрд доларів США, частка електронної комерції в загальному роздрібному продажі — 15,9%;

2. США: обсяг електронної комерції — 340 млрд доларів США, частка електронної комерції в загальному роздрібному продажі — 7,5%;
3. Великобританія: обсяг електронної комерції — 99 млрд доларів США, частка електронної комерції в загальному роздрібному продажі — 14,5%;
4. Японія: обсяг електронної комерції — 79 млрд доларів США, частка електронної комерції в загальному роздрібному продажі — 5,4%;
5. Німеччина: обсяг електронної комерції — 73 млрд доларів США, частка електронної комерції в загальному роздрібному продажі — 8,4%.

Глобальні тенденції показують, що основними платіжними засобами є кредитні картки в Азії та Північній Америці, цифрові платіжні системи в Західній Європі та Китаї, а в Африці популярні дебетові картки.

Європейський Союз стикається з численними можливостями та викликами у зв'язку зі стрімким розвитком цифрової економіки. Швидке зростання потоків даних, питання безпеки та нові бізнес-моделі в різних секторах створюють як виклики, так і величезний потенціал для регіону. Цифрова трансформація бізнесу та суспільства в ЄС може стати рушійною силою для розвитку.

Важливим індикатором розвитку цифрової економіки в ЄС є параметри підприємництва в Інтернеті. Операції підприємців через мережу стали невід'ємною частиною глобальної торгівлі, сприяючи не лише полегшенню процесу торгівлі, а й швидкому накопиченню та мобілізації доходів [42].

Для нових індустріальних країн, що розвиваються, глобальний прогрес у цифровізації є подвійним викликом. З одного боку, цей розвиток приносить технологічний прогрес у сфері продуктивності, що може поліпшити економічну ситуацію і зменшити бідність. З іншого боку, ці країни стикаються з втратою ключового конкурентного переваги – низьких зарплат, оскільки багатші країни вже давно перенесли виробництво до країн із дешевшою робочою силою. Проте, завдяки впровадженню капіталу та технологій у

виробничі процеси, важливість низьких зарплат може зменшитися. Для компаній з високорозвинених країн повернення виробництва на їх території може стати привабливішим варіантом, що вже спостерігається в таких компаніях, як Boeing, Bosch, General Electric та Philips. Водночас це призводить до втрати робочих місць у країнах, що розвиваються.

Процес цифровізації також відкриває можливості для значних технологічних стрибків у країнах, що розвиваються, що дозволяє менш розвиненим економікам пропускати окремі етапи технологічного розвитку та швидше наздоганяти більш розвинені країни [42]. Прикладом цього є країни, що розвиваються, які впроваджують мобільні мережі без попередньої наявності фіксованих телефонних мереж. Проте, такий технологічний стрибок можливий лише при наявності відповідної інфраструктури, включаючи надійне електропостачання.

У разі успішної реалізації необхідної інфраструктури міжнародна конкурентоспроможність країн, що розвиваються, значно покращиться. Це, в свою чергу, сприятиме їхній інтеграції в світову економіку, що дозволить їм отримати вигоди від міжнародного поділу праці та збільшення доходів [40]. Як результат, процес економічного наздоганяння країнами, що розвиваються, можна буде прискорити.

Щодо можливостей фінансування, можна припустити, що багатші економіки матимуть більше можливостей для здійснення цифрової трансформації завдяки відповідним інвестиціям, тоді як країнам з менш розвиненою економікою буде складніше забезпечити необхідні фінансові ресурси для такого процесу.

Економіки, що демонструють значний економічний зріст і мають низький рівень державного та корпоративного боргу порівняно з іншими країнами, мають більш сприятливі умови для здійснення необхідних інвестицій у цифрову трансформацію. Серед країн, що розвиваються і можуть очікувати середні інвестиції в цифрові технології протягом наступних десяти років, можна виділити Південну Корею, Індонезію, Тайвань і Таїланд [36].

У країнах з низьким рівнем благополуччя та великим зовнішнім боргом ситуація є проблематичною. Низький рівень доходів громадян значно обмежує їхні можливості для заощаджень, що, у поєднанні з негативними економічними перспективами, ускладнює доступ до міжнародних ринків капіталу і фактично перешкоджає фінансуванню цифрової інфраструктури.

Без підтримки розвинених індустріальних країн для розвитку цієї інфраструктури, менш розвинені країни можуть втратити свої позиції на світовій арені. В таких економічно відсталих країнах можуть виникнути соціальні конфлікти та політична поляризація, що, в свою чергу, призведе до зростання міграційного тиску. Це також може погіршити економічну та соціальну стабільність у розвинених країнах.

У процесі впровадження трансформацій основною метою є підвищення ефективності, швидкості, зручності або досягнення інших позитивних результатів. Однак важливо, щоб ці перетворення та зміни в системах відбувалися з чітким планом і в межах системного підходу, без хаотичності та випадковості. Тому цифрові трансформації слід розглядати як форму реалізації системних змін. Згідно з загальноприйнятими визначенням, цифрова економіка — це економіка, що базується на виробництві електронних товарів і послуг, створених високотехнологічними бізнес-структурами, та їх дистрибуції через електронну комерцію [34].

З моменту появи терміну “цифрова економіка” багато дослідників і фахівців намагалися уточнити його зміст. Проте аналіз існуючих визначень свідчить про їхню значну схожість. У більшості міжнародних джерел акцент робиться на ролі технологій і змінах у способах взаємодії економічних агентів. Деякі визначення також включають згадку про конкретні технології чи форми трансформацій економічних процесів. Водночас поняття “цифрова економіка” часто доповнюється описом сфер її впливу, як на економіку, так і на соціальну сферу [37].

До переваг цифрової економіки відносять відсутність фізичної ваги продукції, яку замінює інформаційний обсяг, менші ресурси, необхідні для

виробництва електронних товарів, зменшення площі, яку займає продукція, і практично миттєве переміщення товарів через мережу Інтернет (особливо для конкретних цифрових товарів).

У сфері підприємства, цифрова трансформація включає не лише впровадження нового обладнання, але й вносить зміни в управлінські практики, корпоративну культуру та зовнішні комунікації. Це передбачає заміну традиційних методів на більш вдосконалені на всіх рівнях виробництва. Результатом цифрової трансформації стає підвищення продуктивності, підвищення рівня задоволеності клієнтів і, що найважливіше в сучасних умовах, зростання прогресивності та ефективності підприємства, що робить його більш конкурентоспроможним. Цей аспект визначає ключовий напрямок розвитку, оскільки конкуренція вимагає постійного вдосконалення та впровадження інновацій [24].

Слід відзначити, що на сучасний момент в Україні цифрова трансформація ще не охопила всі сфери людської діяльності. Тим не менше, процес цих змін вже розпочався або планується в найближчі роки.

Цифрова трансформація найбільше впливає на економічну сферу, де впровадження цифрових технологій стає ключовою метою підприємницької діяльності. У різних галузях економіки відбуваються зміни у виробничих процесах. Наприклад, в інтернет-магазинах використання інновацій сприяє зростанню обсягів продажів, що, своєю чергою, підвищує прибутковість організації. Аналіз актуальної інформації про поведінку покупців та успішність продажів різних товарних категорій дозволяє керівництву точніше визначати стратегії продажів і ціноутворення.

Таким чином, цифрова трансформація сприяє зростанню доходів компаній і формуванню більш ефективної системи управління (рис. 2.3).

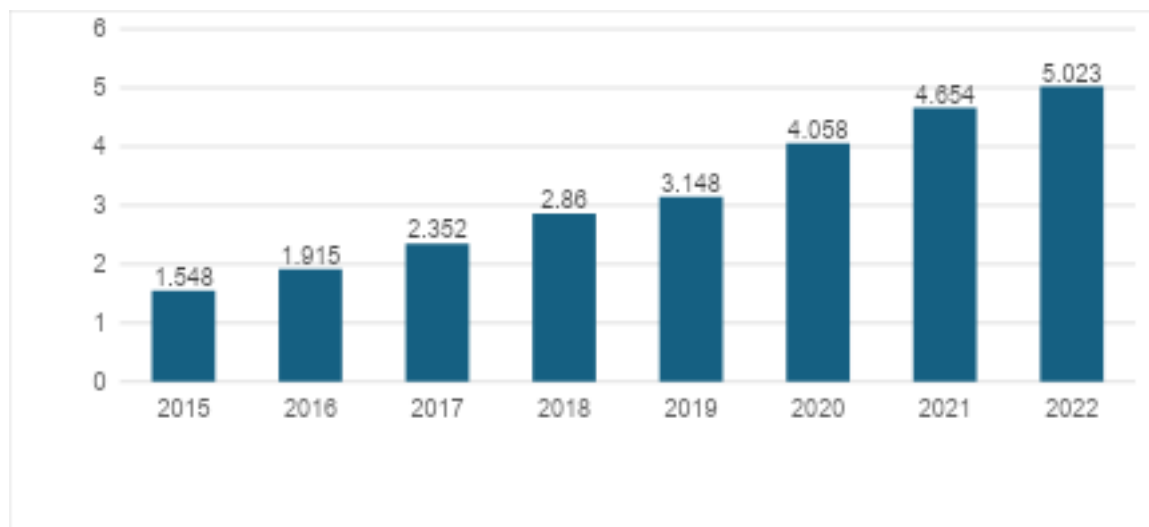

Рисунок 2.3 Загальний обсяг продажів в інтернет-торгівлі у світі, трлн. дол. США (Складено автором на основі [31])

Десяткою найбільших ринків електронної комерції включає Китай, США, Великобританію, Японію, Німеччину, Францію, Південну Корею, Канаду, Росію та Бразилію. Визначаючи термін “діджиталізація”, найбільш “цифровою” економікою у світі на даний момент є економіка США. Близько третини (33%) ВВП США залежить від впливу цифрових технологій, при цьому значна частина фінансового сектору (60%) вже перейшла на цифрову основу, що робить США лідером на світовому ринку цифрових послуг. Водночас сектор комунікацій набуває все більшого значення, що вимагає створення і підтримки стійких цифрових платформ для забезпечення його довгострокового розвитку. Проте за прогнозами, вже до 2021 року Китай може обігнати США за рівнем цифровізації (рис. 2.4).

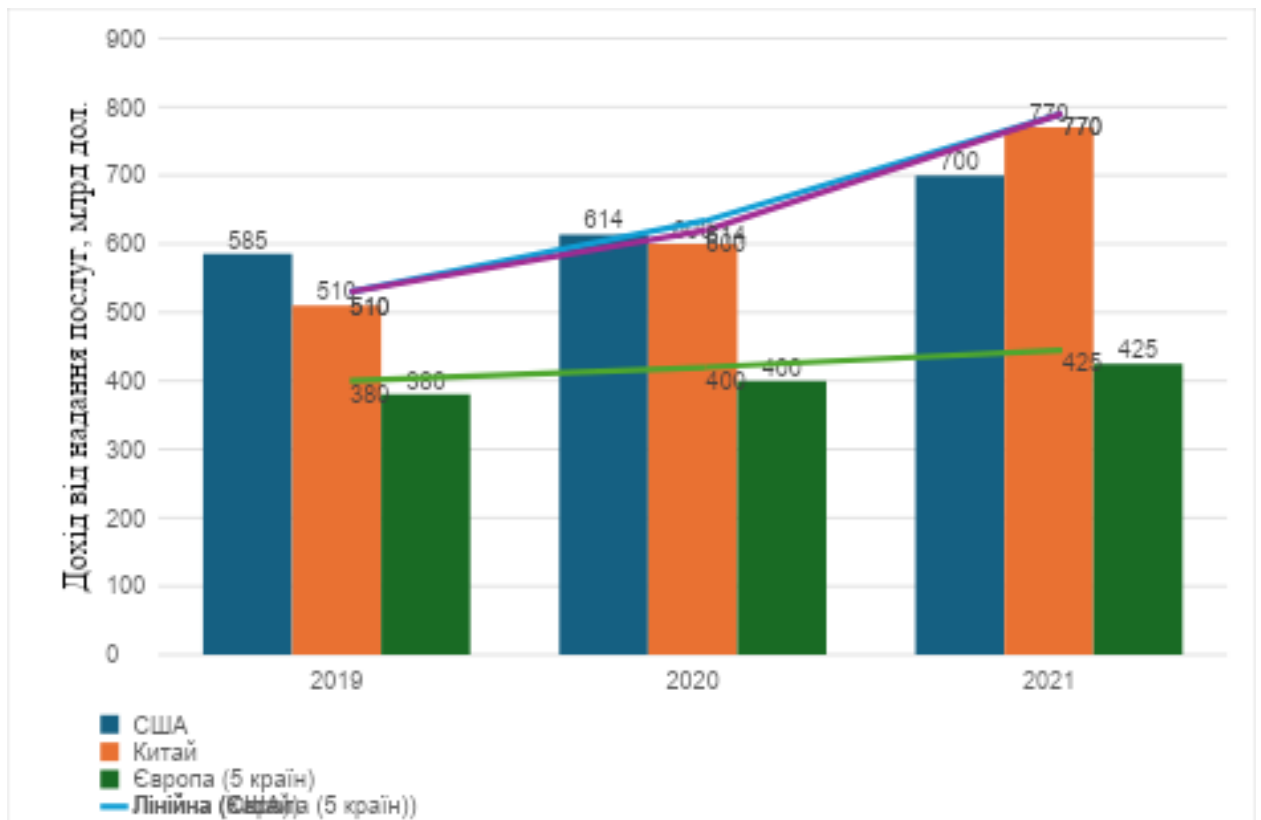

Рисунок 2.4 Прогноз розвитку цифрових ринків B2C провідних країн світу, млрд. дол. США (Складено автором на основі [31])

Ще однією важливою тенденцією цифровізації є впровадження цифрових технологій у банківському секторі. Сучасні банківські операції стали доступнішими та швидшими завдяки онлайн-сервісам, що значно зменшує час і підвищує ефективність отримання банківських послуг, що, у свою чергу, привертає все більше клієнтів. У нинішніх умовах головною стратегією для банків є розширення можливостей оплати. Якщо раніше інтернет-магазини використовували лише традиційні методи оплати, то розвиток цього сегменту вимагає інноваційних рішень. Значну роль у розвитку онлайн-торгівлі відіграють сервіси, як Apple Pay і Google Pay, які значно спрощують процес покупок, роблячи його більш зручним і привабливим для споживачів [34].

Цифрова трансформація створює нові можливості для людей, дозволяючи набувати нових навичок і підвищувати кваліфікацію без

необхідності залишати дім. Це веде до популяризації віддаленої роботи, спрощує підприємницьку діяльність і сприяє виникненню нових професій, які існують лише в цифровому просторі. Внаслідок цього змінюється структура робочої сили, а також відбуваються суттєві перетворення в економіці. У епоху комп'ютерних технологій майже все наше оточення набуває цифрової форми, що призводить до створення “цифрового” світу, де всі елементи об'єднані в єдиний інформаційний простір. Хоча процес цифровізації ще не завершений, вже можна помітити ключові характеристики цифрового світу, такі як зменшення часу, спрощення процесів та доступність цифрових технологій для кожного.

Ці фактори вже сьогодні мають значний вплив на розвиток суспільства. Цифрова економіка стала основним трендом для провідних країн і стимулює менш розвинені держави до активного розвитку. Україна також відчує позитивний вплив цифровізації, причому найбільший ефект буде відчутний саме на рівні суспільства [22].

Результати дослідження показали низку позитивних наслідків від цифровізації для держави. Головним ефектом є зростання ВВП, підвищення рівня інформованості населення та активізація взаємодії між державою, бізнесом і суспільством. Зі збільшенням доходів зростає й обсяг податкових надходжень до державного бюджету. Цифрове середовище сприяє більшій прозорості інформації, що допомагає зменшити рівень шахрайства, корупції та тіньової економіки.

Для досягнення вагомих результатів у цифровій економіці Україна повинна впроваджувати нові стратегії та заходи. Одним із можливих підходів є адаптація європейських моделей, зокрема стратегії “Europa 2020”. Для України особливо актуальними є такі напрями: створення єдиного цифрового ринку для рівного доступу громадян і бізнесу до онлайн-діяльності з гарантією захисту персональних даних і прав споживачів; підтримка електронної комерції шляхом формування сприятливого цифрового середовища для підприємців; запровадження правил для усунення геоблокування, що

полегшить онлайн-покупки незалежно від місця перебування споживачів; зниження витрат на міжнародну доставку товарів, придбаних онлайн; забезпечення захисту прав споживачів онлайн-послуг через блокування шахрайської інформації; розробка правил для укладання інтернет-контрактів, що розширяють права учасників у доступі до цифрової інформації та послуг. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності країни, відповідаючи сучасним тенденціям у науці та технологіях.

Висновки до другого розділу

У другому розділі роботи здійснено аналіз сучасного стану інформаційного ринку України, визначено ключові фактори його розвитку та специфіку впливу цифрової трансформації. Основні висновки можна сформулювати наступним чином:

Стан розвитку інформаційного ринку в Україні. Інформаційний ринок України демонструє стійке зростання, що зумовлено процесами цифровізації економіки, впровадженням інноваційних технологій та зростанням попиту на інформаційні послуги. Водночас цей розвиток супроводжується викликами, такими як обмеженість доступу до фінансування, відставання у впровадженні сучасних технологій та нерівномірність регіонального розвитку.

Цифровізація виступає ключовим чинником трансформації інформаційного ринку України. Розширення доступу до високошвидкісного Інтернету, розвиток електронних послуг та зростання ролі хмарних технологій сприяють підвищенню ефективності функціонування ринку. Разом з тим, цифрова трансформація потребує значних інвестицій у інфраструктуру, розвиток людського капіталу та адаптацію правового середовища.

Аналіз чинного законодавства показав, що в Україні створено базові нормативно-правові засади для регулювання інформаційного ринку. Однак існує потреба в їхньому вдосконаленні, зокрема щодо захисту інтелектуальної

власності, забезпечення інформаційної безпеки та врегулювання обігу цифрових даних.

Подальший розвиток інформаційного ринку України потребує інтеграції в глобальний інформаційний простір, стимулювання інновацій, розширення доступу до інформаційних послуг і ресурсів. Особливої уваги заслуговує підтримка малих та середніх підприємств у сфері інформаційних технологій, які відіграють значну роль у створенні нових продуктів і послуг.

Державна підтримка виступає важливим елементом у формуванні конкурентоспроможного інформаційного ринку. Це включає розвиток інфраструктури, сприяння міжнародному співробітництву, стимулювання інноваційної діяльності та створення умов для залучення інвестицій.

Таким чином, сучасний стан інформаційного ринку України свідчить про його значний потенціал у контексті цифрової трансформації та глобалізації. Для забезпечення сталого розвитку ринку необхідно подолати існуючі виклики, удосконалити нормативно-правову базу та спрямувати зусилля на інтеграцію у світовий інформаційний простір.

РОЗДІЛ 3. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

3.1. Глобальні тенденції на інформаційному ринку

Цифрові технології сьогодні є основним каталізатором росту та технологічного прогресу глобальної економіки. Впровадження цифрових інновацій сприяє підвищенню конкурентоспроможності різних галузей, створюючи нові можливості для бізнесу у залученні до глобальних цифрових ланцюгів створення вартості, розвитку нових ринків і сегментів, а також у швидкому виведенні нових цифрових продуктів на світовий ринок. Однак процес цифровізації відбувається не одночасно в усіх країнах, що призводить до значних відмінностей у рівнях цифрового розвитку національних економік і створює цифрову нерівність. Це, в свою чергу, призводить до посилення залежності менш розвинених країн від розвинених. Роль у процесі цифрової трансформації економіки будь-якої країни визначається політичною стратегією, правовими нормами, традиціями та культурою, рівнем економічного розвитку, освітнім рівнем і наявністю власної технологічної бази, а також численними іншими факторами.

Таблиця 3.1 містить аналіз порівняння змін у рейтингових позиціях провідних країн світу в контексті глобальної та цифрової конкурентоспроможності суспільства, а також подає відомості щодо відповідних показників для України.

Таблиця 3.1 Динамічна зміна в рейтингових позиціях країн за індексами глобальної та цифрової конкурентоспроможності [34].

Країна	Рейтинг за GCI, 2020 р.	Рейтинг за GCI, 2021 р.	Зміна рейтингу	Цифровий рейтинг за WDCI, 2020 р.	Цифровий рейтинг за WDCI, 2021 р.	Зміна рейтингу
Швейцарія	3	1	+2	6	6	0
Швеція	6	2	+4	4	3	+1
Данія	2	3	-1	3	4	-1
Нідерланди	4	4	0	7	7	0
Сінгапур	1	5	-4	2	5	-3
Норвегія	7	6	+1	9	9	0
Гонконг	5	7	-2	5	2	+3
Тайвань, Китай	11	8	+3	11	8	+3
ОАЕ	9	9	0	14	10	+4
США	10	10	0	1	1	0
Україна	55	54	+1	58	54	+4

(Складено автором на основі [58])

На жаль, Україна все ще займає низькі позиції у світовому цифровому рейтингу, посідаючи 54-те місце серед 64 країн за підсумками 2022 року.

Для розробки ефективних стратегій цифровізації в національному масштабі важливо провести аналіз факторів та ініціатив, які визначають сучасні тенденції цифрової економіки як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі. В Україні зокрема приділяється значна увага впровадженню цифрових технологій у суспільне життя, хоча процес цифрової трансформації стикається з численними викликами. Одним із них є необхідність швидкого переходу від Індустрії 3.0 до Індустрії 4.0, що вимагає значних зусиль. Зокрема, рівень автоматизації в українській промисловості залишається нижчим за середній, особливо у металургії, де він становить лише близько 50%.

Аналіз стану розвитку цифрової економіки в Україні свідчить про позитивну динаміку в певних аспектах. Наприклад, у 2018 році понад 98%

підприємств мали доступ до Інтернету, а більше 82% працівників використовували комп'ютери з підключенням до мережі. Проте, лише 32% загальної кількості працівників на підприємствах активно користувалися комп'ютерами у своїй роботі, що вказує на низький рівень цифрової інтеграції в робочі процеси [9].

Крім того, дані Державної служби статистики [9] вказують на те, що використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на підприємствах не зазнало суттєвих змін у 2019 році. Виявляються значні відмінності в рівні цифровізації залежно від галузі. Наприклад, підприємства в секторах “Інформація та телекомунікації”, “Професійна, наукова та технічна діяльність”, “Ремонт комп'ютерів та обладнання зв'язку” та “Торгівля” активно використовують хмарні технології. Однак інтенсивність використання ІКТ все ще залишається низькою в багатьох секторах економіки, що призводить до відставання в продуктивності праці та якості продукції порівняно з країнами ЄС. Цей розрив в цифровій інтеграції між Україною та Європейським Союзом підтверджує потребу в прискореній цифровій трансформації для підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку. (рис. 3.1).

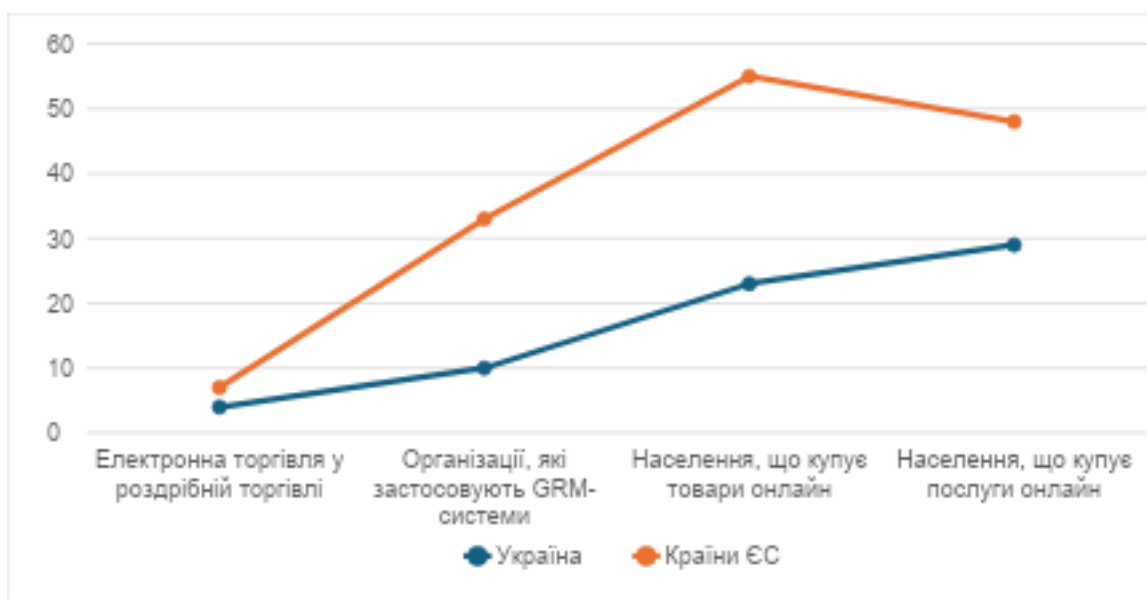

Рисунок 3.1 Порівняння частки цифрових сервісів в Україні та ЄС, %
(Складено автором на основі [9])

Згідно з даними, наведеними на рисунку 3.1, можна відзначити, що Україна відстає від європейських країн у використанні інформаційних технологій та послуг. В країнах Європейського Союзу процес формування цифрової економіки активно реалізується, що свідчить про більш швидкий розвиток цифрових технологій та їх застосування.

Рекомендується провести аналіз впливу зовнішнього середовища на розвиток цифрового суспільства, застосовуючи рейтингова оцінка міжнародних індексів цифровізації. Актуальність дослідження позиції країни в глобальному контексті зумовлена тим, що рейтинги служать індикатором необхідності вжиття заходів для усунення недоліків та створення умов для покращення конкурентоспроможності в сфері цифровізації. Серед основних індексів, які оцінюють рівень розвитку цифрової економіки та інформатизації, можна виокремити індекс розвитку ІКТ (IDI), індекс цифрової економіки та суспільства (DESI), індекс цифрової конкурентоспроможності IMD (WDCI), індекс цифрової еволюції (DEI), індекс цифровізації економіки Boston Consulting Group (e-Intensity), індекс готовності до мережі (NRI), глобальний індекс розвитку електронного уряду ООН (EGDI), індекс електронної участі (EPART), глобальний індекс підключення (GCI, Huawei), глобальний індекс інновацій (GII), індекс глобальної конкурентоспроможності (WEF). Всі ці індекси відображають актуальні досягнення та основні тенденції розвитку цифрової економіки і діджиталізації в країні [60].

Порівняльний аналіз структури вищезгаданих індексів дозволяє зробити висновок, що формування рейтингів країн за індексами розвитку цифрової економіки ґрунтується на трьох основних аспектах:

1. Готовність країни до впровадження цифрових технологій, що включає рівень розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури та доступ до цієї інфраструктури для населення та бізнесу.
2. Інтенсивність використання цифрових технологій в економіці, яка відображає рівень їх застосування у повсякденному житті та бізнес-процесах.

3. Вплив цифрових технологій на основні макроекономічні показники, зокрема на внесок цифрової економіки в загальний розвиток національної економіки.

При розрахунку цифрових рейтингів використовуються статистичні дані, зібрані з підприємств, організацій, а також від відомчої та адміністративної звітності урядів. Це дозволяє керівництву країни ідентифікувати конкретні напрями для управлінських втручань з метою посилення процесів цифрової трансформації.

Одним із найбільш поширених інструментів для формування системного уявлення про цифрову трансформацію суспільства та вплив різних груп факторів на цей процес є Світовий індекс цифрової конкурентоспроможності (WDCI). Завдяки йому проводиться аналіз і оцінка рівня розвитку цифрових технологій у країні, що впливають на трансформацію в усіх сферах суспільного життя: від урядових установ до бізнес-структур і окремих домогосподарств.

На основі цього індексу формується цифровий рейтинг (WDCR), який визначає конкурентоспроможність країни в цифровому просторі за трьома ключовими компонентами: знання, технології та готовність до майбутнього. Кожна з цих компонентів складається з трьох субфакторів, які, в свою чергу, поділяються на відповідні показники. Важливо зауважити, що кожна компонента WDCR і кожен субфактор мають однакову вагу при розрахунку індексу. Декомпозиція WDCI наведена в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Декомпозиція WDCR за компонентами, субфакторами та показниками

Субфактор	Показники
Компонета «Знання - охоплює нематеріальну інфраструктуру, необхідну для відкриття, розуміння та побудови нових технологій»	

Продовження таблиці 3.2

Talent	<p>Освітнє оцінювання PISA (Програма міжнародного оцінювання учнів) оцінює рівень знань і навичок учнів у трьох основних сферах: математика, читання та природничі науки. Цей міжнародний досвід допомагає порівнювати результати освіти між країнами і виявляти ключові фактори, що впливають на якість навчання. Окрім цього, важливими аспектами для сучасної освіти є залучення іноземного висококваліфікованого персоналу, розвиток цифрових і технологічних навичок, а також аналіз чистого потоку іноземних студентів, що відображає міжнародну мобільність та доступ до освітніх можливостей.</p>
Навчання та освіта	<p>Підготовка працівників у сфері освіти включає забезпечення високоякісної підготовки фахівців, що відповідають вимогам сучасного ринку праці. Загальні державні витрати на освіту є важливим індикатором інвестицій у розвиток освітньої системи, що сприяє підвищенню якості навчання. Співвідношення учнів і вчителів у вищій освіті є показником доступності освіти та ефективності навчального процесу. Випускники аспірантури та кількість жінок з науковими ступенями відображають рівень розвитку науково-дослідної діяльності та гендерну рівність у науці. Ці показники разом визначають загальний стан освітньої системи та її здатність відповідати сучасним вимогам суспільства та економіки.</p>

Продовження таблиці 3.2

Наукова концентрація	<p>Наукова концентрація визначається як зосередження наукових досліджень та інновацій у певних регіонах або галузях, що сприяє розвитку науково-технічного прогресу. Загальні витрати на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) відображають інвестиції в науку та технології, які є критично важливими для розвитку економіки та інновацій.</p> <p>Кількість науково-дослідницького персоналу на душу населення є важливим показником інтелектуального потенціалу країни. Число жінок-дослідників є індикатором гендерної рівності у науковій сфері, що також впливає на розвиток науки та технологій. Продуктивність НДДКР за публікаціями вказує на рівень наукових досягнень і їхнє поширення у науковій спільноті. Науково-технічна зайнятість показує частку робочої сили, залученої до науково-дослідницької діяльності.</p> <p>Високотехнологічні патенти є результатом інноваційних досягнень, що мають значний економічний потенціал, а гранти на НДДКР є основним джерелом фінансування наукових проєктів та досліджень. Всі ці фактори разом характеризують рівень розвитку науково-технічного потенціалу та інноваційної діяльності в країні.</p>
Компонета «Технології» - кількісно визначає загальну базу для розвитку цифрових технологій	

Продовження таблиці 3.2

Нормативна база	Відкриття бізнесу, виконання контрактів, імміграційне законодавство, розробка технологій, законодавство про наукові дослідження та права інтелектуальної власності — це основні складові для підтримки розвитку бізнесу та інновацій. Вони забезпечують сприятливі умови для реєстрації компаній, виконання угод, залучення кваліфікованих кадрів, захист інтелектуальної власності та стимулювання наукових досліджень.
Капітал	Капіталізація фондового ринку, ІТ та медіа, фінансування технологічного розвитку, банківських та фінансових послуг, кредитний рейтинг країни, венчурний капітал та інвестиції в телекомунікації — це основні фактори, які визначають економічний розвиток і інноваційний потенціал країни. Вони включають в себе фінансування інноваційних проектів, оцінку економічної стабільності через кредитний рейтинг, а також залучення інвестицій у ключові сектори, такі як телекомунікації та технології.

Продовження таблиці 3.2

<p>Технологічна основа</p>	<p>Комунікаційні технології, абоненти мобільного широкосмугового доступу, бездротовий широкосмуговий доступ, користувачі Інтернету, швидкість пропускнуої спроможності Інтернету та експорт високих технологій — це основні компоненти сучасної інформаційної інфраструктури. Вони визначають рівень доступу до швидкісного Інтернету, зручність комунікацій і технологічний прогрес, а також впливають на розвиток цифрової економіки та експорт інноваційних продуктів і послуг.</p>
<p>Компонета «Готовність до майбутнього» - характеризує рівень готовності країни до використання цифрової трансформації</p>	
<p>Адаптивне ставлення</p>	<p>Електронна участь, Інтернет-торгівля, володіння планшетами і смартфонами, а також ставлення до глобалізації — це ключові аспекти цифрової трансформації сучасного суспільства. Електронна участь дозволяє громадянам активно залучатися до процесів ухвалення рішень через Інтернет. Інтернет-торгівля стимулює розвиток онлайн-комерції, а володіння планшетами та смартфонами забезпечує доступ до інформації та послуг у будь-який час. Ставлення до глобалізації визначає відкритість суспільства до міжнародних технологій і культурних обмінів.</p>

Продовження таблиці 3.2

Ділова спритність	Можливості та загрози сучасного бізнесу включають автоматизацію через роботи, маневреність компаній, використання великих даних для аналітики, ефективну передачу знань і підприємницький страх перед невдачею. Роботи відкривають можливості для автоматизації, але можуть привести до безробіття. Маневреність компаній дозволяє швидко адаптуватися до змін, а великі дані сприяють обґрунтованим рішенням, але збільшують ризики безпеки. Передача знань підтримує інновації, а страх невдачі може обмежувати підприємницьку активність.
ІТ-інтеграція	Електронний уряд покращує доступ до державних послуг онлайн, державно-приватне партнерство сприяє спільним інноваційним проектам, кібербезпека захищає від загроз, а програмне піратство шкодить правам інтелектуальної власності та економіці.

(Складено автором на основі [58])

Таким чином, глобальний рейтинг цифрової конкурентоспроможності (WDCR) дає змогу розглядати цифрові технології як основний фактор економічних змін у суспільстві. Паралельно з цим, важливим результатом економічного розвитку кожної країни є рейтинг економічної конкурентоспроможності, який базується на індексі глобальної конкурентоспроможності країн (GCI). З 2021 року обидва ці рейтинги формуються на основі даних 64 країн, що дає змогу проводити їх порівняльний аналіз. Для цього були обрані десять найбільш конкурентоспроможних країн у 2021 та 2022 роках за обома рейтингами. Порівняння змін рейтингових позицій провідних світових країн за рівнями глобальної та цифрової конкурентоспроможності, а також України, наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Динамічна зміна в рейтингових позиціях країн за індексами глобальної та цифрової конкурентоспроможності

Країна	Рейтинг за GCI, 2021 рік	Рейтинг за GCI, 2022 рік	Зміна рейтингу	Цифровий рейтинг за WDCI, 2021 рік	Цифровий рейтинг за WDCI, 2022 рік	Зміна рейтингу
Швейцарія	3	1	+2	6	6	0
Швеція	6	2	+4	4	3	+1
Данія	2	3	-1	3	4	-1
Нідерланди	4	4	0	7	7	0
Сингапур	1	5	-4	2	5	-3
Норвегія	7	6	+1	9	9	0
Гонконг	5	7	-2	5	2	+3
Тайвань, Китай	11	8	+3	11	8	+3
ОАЕ	9	9	0	14	10	+4
США	10	10	0	1	1	0
Україна	55	54	+1	58	54	+4

(Складено автором на основі [60])

З таблиці 3.2 видно, що цифровий рейтинг WDCI тісно корелює з рейтингом GCI, що підтверджує гіпотезу про взаємозв'язок між загальним розвитком суспільства і процесами диджиталізації. Країни, які активно сприяють впровадженню інновацій, зменшенню соціальної напруженості та розширенню державної підтримки бізнесу, демонструють високі результати в сфері цифрової трансформації та розвитку цифрових економік. Водночас, рейтинг глобальної конкурентоспроможності відображає наслідки пандемії та вказує, які країни змогли посилити рівень диджиталізації своїх економік. У 2022 році Україна покращила свої позиції в цифровій трансформації на 4 пункти порівняно з 2021 роком, що також сприяло покращенню її цифрової конкурентоспроможності на 1 позицію.

Порівняння рівня цифровізації в Україні та її позицій на світовому ринку конкурентоспроможності за період з 2016 по 2022 роки (рис. 3.2) вказує на існування певної залежності між цими процесами [29].

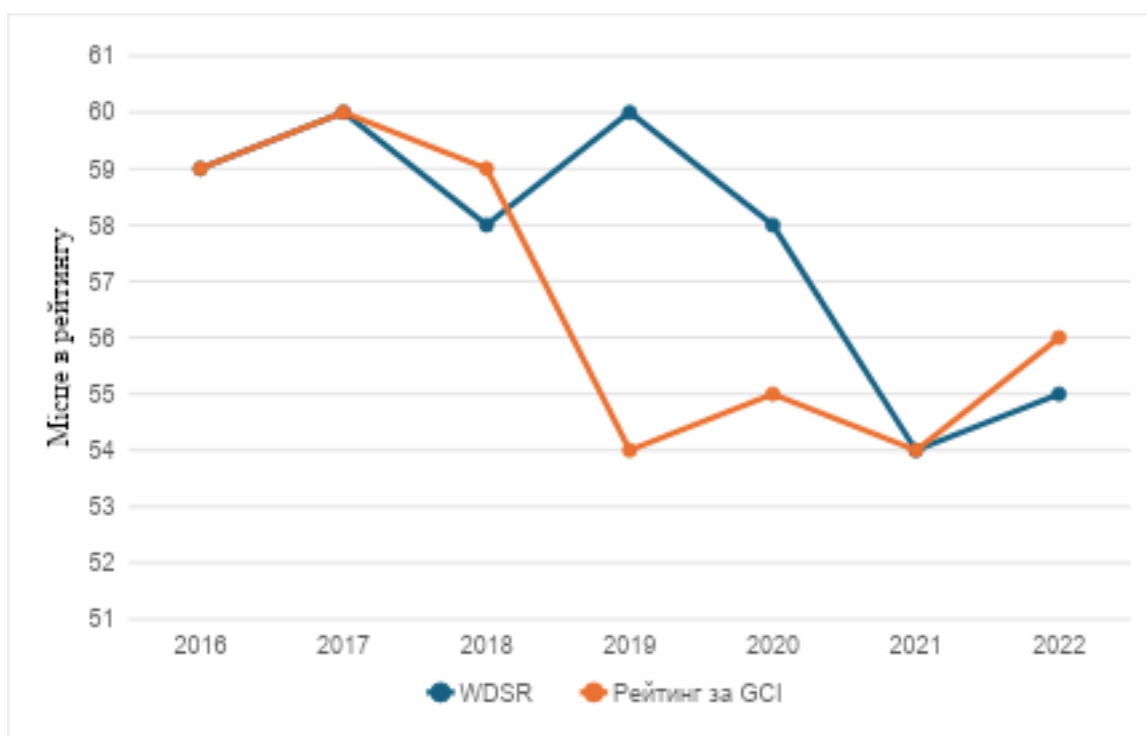

Рисунок 3.2 Порівняння загальної та цифрової конкурентоспроможності України за роками (Складено автором на основі [58])

З рисунку 2.2 можна зробити висновок, що рейтинги загальної та цифрової конкурентоспроможності України відображають схожі тенденції розвитку. Проте з 2019 року, коли процеси диджиталізації почали набирати обертів, спостерігається, що зміни в рейтингах загальної конкурентоспроможності відбуваються повільніше, ніж у цифрових, що свідчить про прискорення поширення цифровізації в різних сферах суспільного життя. Це особливо помітно з 2020 року, коли пандемія стала потужним фактором для прискорення цих процесів.

Однак, попри цю тенденцію, Україна залишається на нижчих позиціях і входить до десятки країн з найнижчим цифровим рейтингом (54 місце серед 64 країн у цифровому рейтингу за 2022 рік).

Події 2020 року, спричинені кризою у сферах охорони здоров'я та економіки, суттєво вплинули на мільйони домогосподарств, порушили бізнес-процеси та оголили слабкі місця в системах соціального захисту й охорони здоров'я. Ця криза значно прискорила вплив четвертої промислової революції, особливо на торгівлю, діджиталізацію, конкуренцію та зайнятість, підкресливши вразливість економічних систем і суспільства в цілому.

Водночас цей період став можливістю для переосмислення ключових чинників зростання та продуктивності, які втратили ефективність після фінансової кризи, створивши унікальний шанс визначити напрями формування економічних систем майбутнього, орієнтованих на їхню продуктивність, стійкість і процвітання.

Глибока економічна рецесія, спричинена COVID-19, продовжує завдавати серйозних наслідків. У більшості країн, незалежно від рівня розвитку, після пандемії різко зросло безробіття. Одночасно почав збільшуватися рівень бідності, що загрожує досягненням останніх десятиліть. Криза яскраво продемонструвала недоліки існуючої інфраструктури та політики, зокрема в системах соціального захисту та охорони здоров'я.

3.2. Виклики, можливості та перспективи розвитку інформаційного ринку України

Якщо аналізувати економічний розвиток у промисловості, де відбуваються процеси автоматизації та закриття виробничих підприємств, можна відзначити, що нажаль, ефективне зростання відбувається переважно в добувній сфері, менше в переробній, і ще менше в машинобудуванні. Тому наразі немає достатніх доказів для твердження про значний вплив цифровізації у промисловості. Фактично, промислове виробництво знову збільшується повільніше: за перші 10 місяців 2022 року зростання становило +1,4%, порівняно з +2,1% за перше півріччя. У порівнянні з падінням на 7% за

аналогічний період 2021 року, динаміка залишається значно від'ємною на рівні -5,6%. Структура виробництва практично не змінилася: видобуток та переробка відновили свою діяльність, але втрати за позначкою +5,4% та +8,1% відзначають себе у 2021 році за першою та другою позиціями відповідно. На сьогодні видобувна промисловість відновилася на 95,7% від рівня 2020 року до пандемії, а переробна — на 92,7%, зокрема машинобудування досягло лише 80,5% від докризових показників. ІТ-сектор, після 30% зростання у 2020 році, успішно подолав наслідки пандемії, збільшився на 20% у 2021 році, а експорт його послуг вперше перевищив 5 млрд доларів (табл. 3.1) [58].

Таблиця 3.4

Показники діяльності ІТ-сектору в Україні у 2018—2022 рр.

Показники	2018	2019	2020	2021	2022
Обсяг експорту ІТ-сфери, млн.дол.	1 975	2 485	3 204	4 173	5 026
Обсяг сплачених ІТ-сектором податків у бюджет, млн грн	7 117	9 642	13 048	16 697	1 155
Обсяг залучених у ІТ-сектор інвестицій, млн дол.	80	265	354	544	571

(Складено автором на основі [15])

Згідно з даними Національного банку України, комп'ютерні послуги складають понад 8,3% експорту країни, займаючи третє місце після металів, продуктів харчування та робочої сили. Україна є важливим постачальником ІТ-послуг, і кожна п'ята компанія зі списку Fortune 500 використовує ІТ-послуги українських підприємств. Країна має понад 200 тисяч ІТ-інженерів,

здатних розробляти високоякісні рішення, і займає сьоме місце у світі за якістю та ефективністю ІТ-фрілансерів.

Динамічний розвиток ІТ-сектора в Україні демонструють успіхи українських стартапів. Так, у листопаді 2021 року стартап Grammarly привернув 200 мільйонів доларів фінансування, що дозволило збільшити його капіталізацію до 13 мільярдів доларів. У 2018 році компанія Ring була придбана Amazon за 1 мільярд доларів. У 2021 році серед 30 потужних українських стартапів були відзначені такі компанії, як GitLab, Ajax Systems, Jooble, Restream, People.ai та інші [42].

Важливою складовою цього розвитку є доступ до Інтернету та низька вартість з'єднання, що дозволяє країні забезпечити активний розвиток бізнесу через хмарні технології. Зокрема, під час карантину відбулося значне збільшення трафіку через перехід на віддалений режим роботи, що змусило операторів зв'язку, таких як “Датагруп” та “Київстар”, збільшити ємність мереж і дата-центрів. “Датагруп” інвестує 20 мільйонів доларів у модернізацію мереж, що дозволить збільшити ємність у окремих сегментах на 5-10 разів.

Активність і результативність спільнот є важливим чинником, який сприяє цифровим трансформаціям в Україні. Яскравим прикладом цього є діяльність Асоціації прихильників програмного забезпечення України (АППАУ) та національного об'єднання ІТ-компаній “ІТ Ukraine”. Ці організації активно вивчають ключові події та тенденції світового цифрового розвитку, беруть участь у важливих міжнародних заходах, присвячених цифровізації, а також організовують події в Україні. Вони об'єднують зацікавлені сторони, сприяють налагодженню ефективних комунікацій, займаються просвітницькою діяльністю та ініціюють участь у розробці законодавчих і нормативних актів, що стосуються цифрових технологій [60].

Впровадження цифрових ініціатив Європейського Союзу в Україні здійснюється через програму EU4Digital, яка сприяє інтеграції цифрових ринків між східними партнерами та ЄС. У межах цієї програми в Україні реалізуються пілотні проекти, такі як eDelivery, eCustom та eCommerce, які

незабаром стануть доступними для всіх українських компаній, що сприятиме прискоренню цифрових трансформацій в економіці. Міністерство цифрової трансформації України є основним партнером у співпраці з EU4Digital для тестування цих рішень.

У сфері електронної торгівлі програма EU4Digital сприяє узгодженню стандартів і розвитку співпраці між країнами Східного партнерства та ЄС, створюючи спільні рамки для електронної комерції, електронних митниць і логістики, а також розвиваючи цифрові транспортні коридори.

Для впровадження електронної комерції в Україні Міністерство інфраструктури працює з Національною комісією, що регулює зв'язок і інформацію, застосовуючи як міжнародні стандарти (зокрема, від Universal Postal Union), так і національні. Україна є також партнером Європейського комітету зі стандартизації. Впровадження системи електронного обміну даними дозволяє покращити співпрацю між українськими та іноземними компаніями, зокрема європейськими, допомагаючи уникати проблем, пов'язаних з паперовою бюрократією, затримками та ризиками втрати даних або конфіденційної інформації при передачі через традиційну пошту. Пілотний проєкт eDelivery, протестований між Україною та Польщею, продемонстрував успішний обмін електронними рахунками через національні точки доступу eDelivery в мережі Perpol, що значно полегшує бізнес-операції між двома країнами [33].

Запуск eDelivery на повну масштабну роботу планується на початку 2022 року і дозволить українським компаніям використовувати його на внутрішньому ринку ЄС та з іншими країнами, такими як Канада та Сінгапур. Успішний запуск цієї системи також забезпечить унікальні можливості для обміну даними та покращення взаємодії українського бізнесу з міжнародними партнерами, розв'язуючи проблеми, пов'язані з традиційними методами комунікації та ризиками, пов'язаними з їхнім використанням.

Цифровізація в Україні має низку позитивних аспектів, але її успіх часто досягається не завдяки існуючому інституційному середовищу, а всупереч

його негативному впливу. Особливо це стосується законодавчо-нормативного забезпечення, яке не відповідає вимогам цифрових трансформацій. Цифровий розвиток гальмується через недоліки в організації управління економікою, застарілу законодавчу базу та відсутність ефективних механізмів регулювання й захисту прав в умовах динамічних змін. Ця ситуація особливо очевидна при аналізі того, як Україна намагалася будувати інформаційне суспільство протягом останніх десяти років [14].

З кінця 1990-х років, коли Україна ще розглядалася як потенційно індустріально розвинута країна, було загальновідомим для багатьох керівників, науковців і експертів з економічного розвитку, що розвиток та широке впровадження інформаційних технологій (ІТ) має великий потенціал стати одним із пріоритетних напрямків для України. Так, у 1998 році Верховною Радою України була схвалена Концепція Національної програми інформатизації (НПІ), яка визначала інформатизацію як "сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних та виробничих процесів", спрямованих на створення "інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки". Зазначене поняття містило всі необхідні компоненти для успішної реалізації майбутнього інформаційного суспільства в Україні, включаючи інституційні, науково-технічні, інформаційні, комунікаційні та промислово-виробничі аспекти. Паралельно з Концепцією національної програми інформатизації (НПІ) був прийнятий Закон України "Про національну програму інформатизації", який деталізував структуру заходів та визначав механізми розробки, фінансування та виконання цих заходів. Це дозволило завершити формування системи нормативно-правового регулювання та програмно-цільового планування на макроекономічному рівні на початку 2010-х років в Україні. Однак, незважаючи на це, документальне оформлення та процедури розробки і виконання державних цільових програм (ДЦП) виявилися недостатньо ефективними для досягнення поставлених цілей.

Основними проблемами стали обмежене фінансування, недостатня координація між учасниками програм, низька виконавча дисципліна та відсутність належного контролю. З часом спостерігалася тенденція до збільшення кількості ДЦП, при цьому їх масштаби зменшувалися, а виділені фінансові ресурси не відповідали реальним потребам. Згідно з даними Кабінету Міністрів України, фактичне фінансування всіх ДЦП у 2017 році становило лише 17,5% від запланованого, а в 2018 році — 33,2%, в той час як середній показник за період з 2007 по 2018 роки становив 29%. Це торкалося майже всіх ДЦП, у тому числі програм і проектів, пов'язаних з інформатизацією.

З цієї причини акценти в розвитку інформатизації змістилися з реальних галузей економіки та інфраструктури на користь інформатизації органів влади, державних установ, а також закладів освіти, культури та охорони здоров'я. У цьому контексті важливим кроком стало створення Державного агентства з питань електронного урядування України, яке взяло на себе відповідальність за розвиток та координацію електронних послуг і систем управління в Україні [48].

У розробці Державної програми розвитку промисловості (ДПРП) особлива увага приділялася важливості інтеграції інформаційних технологій для структурної трансформації промислового комплексу України. Одним із ключових завдань було наближення національної промисловості до сучасних стандартів у секторі інформаційно-комунікаційних технологій, включивши цей сектор до списку пріоритетних інноваційних галузей. Це включало створення новітніх інформаційних та телекомунікаційних систем, розробку високопродуктивних комп'ютерних засобів, автоматизацію управлінських процесів і використання цифрових технологій для моніторингу та контролю виробничих процесів.

Для успішної реалізації цих завдань наголошувалася на необхідності тісної взаємодії між науковими установами та промисловими організаціями, а також між Академією наук України та іншими науковими організаціями.

Планувалося, що розвиток пріоритетних галузей буде здійснюватися через цільові комплексні програми, в яких враховуватимуться основні напрями реформ, зокрема в частині управління виробництвом, фінансів та інвестицій. Важливою частиною стратегії стало створення програми “Електронна Україна”, яка мала на меті визначити завдання розвитку ІКТ сектору, сприяти формуванню відповідної нормативно-правової бази та забезпечити підтримку компаній, що займаються розробкою програмного забезпечення.

У процесі цифровізації виникають нові та значно більш ефективні системи виробництва, обслуговування та спостереження за соціально-трудовими відносинами. Для переходу до цифрової епохи, практично кожна державна установа повинна відмовлятися від застарілих моделей управління та поетапно впроваджувати сучасні технології, вкладати у власні стратегічні інвестиції, зокрема в інформаційно-комунікаційні технології. Варто усвідомлювати, що “цифровізація” не є самоціллю у виробничій діяльності, а виступає інструментом, який сприяє формуванню відкритого інформаційного суспільства, економічному розвитку, створенню нових робочих місць та підвищенню продуктивності.

Цифровізація стала невід’ємною складовою сучасного функціонування організацій. Щороку вона сприяє економічному зростанню, підтримує розвиток демократичного суспільства, удосконалює механізми управління та робить доступнішими освіту, банківські послуги, медицину й державне обслуговування. Вона слугує основою, що сприяє процвітанню країни й спрощує життя громадян.

Однак варто пам’ятати, що без стабільного соціально-економічного розвитку контроль над цифровим простором стає складнішим, а ризики та проблеми — важчими для уникнення. Тому першочерговим завданням є створення та забезпечення інформаційної безпеки [25].

Сучасний цифровий простір стикається з низкою викликів, серед яких ключовими є боротьба з кіберзлочинністю, забезпечення надійного захисту

персональних даних і створення безпечних умов для обміну ідентифікаційною інформацією між фізичними та юридичними особами. Забезпечення безпеки в цифровому середовищі передбачає надійне зберігання та передачу документів і іншої інформації.

Цифрові технології дедалі активніше впроваджуються в бізнес-процеси та різні сфери життя. Їхній розвиток і поширення обумовлені такими чинниками:

1. Зменшення вартості. Зниження цін на цифрові технології та доступність хмарних сервісів полегшують доступ до необхідних інструментів, що сприяє зменшенню бар'єрів для відкриття бізнесу.

2. Зростання ефективності. Використання цифрових рішень дозволяє скорочувати витрати, підвищувати продуктивність і приймати більш обґрунтовані управлінські рішення.

3. Доступність. Завдяки безкоштовним ресурсам і послугам користувачі отримують доступ до технологій, оплачуючи лише частину їхньої вартості, створеної в межах цифрової економіки.

4. Розробка унікальних продуктів. Цифрові технології дозволяють створювати індивідуалізовані продукти, які відповідають потребам і вподобанням клієнтів.

У сфері послуг цифрові технології дають змогу здійснювати діяльність з будь-якої точки, забезпечуючи можливість відеоконференцій та онлайн-покупок через Інтернет. Цифровізація також сприяє вирішенню соціальних проблем, спрощуючи доступ до основних послуг у таких сферах, як охорона здоров'я, освіта, фінансові послуги та державне управління [14].

Цифровізація не обмежується лише використанням технологій, але також передбачає зміну культури в усіх сферах роботи та трансформацію в управлінні. Цифровізація сприяє мінімізації витрат, децентралізації виробничих процесів, підвищенню ефективності та продуктивності, а також дозволяє приймати рішення в реальному часі. Вона також сприяє підвищенню

екологічності виробництва, створенню сталих продуктів, скороченню часу та витрат на розробку продукції, поліпшенню її якості і забезпечує гнучкість у реагуванні на зміни ринкової ситуації.

Незважаючи на численні позитивні ефекти, які приносить цифровізація, цей процес стикається з різноманітними викликами, на які суспільство та бізнес можуть виявитися невідготуваними. Прогресуюча автоматизація та впровадження робототехніки можуть спричинити дисбаланс на ринку праці, проявляючись у зростанні безробіття та посиленні нерівності доходів. Водночас недовіра до цифрових технологій, обмежений доступ до них і брак необхідних навичок здатні ще більше загострити проблему цифрового розриву. Серед інших викликів варто виокремити проблеми безпеки, порушення конфіденційності, посилення соціальної відчуженості, порушення етичних норм (наприклад, неузгодженість у контролі над штучним інтелектом) та зниження рівня культурного розвитку.

Для подолання цих викликів та максимізації позитивних ефектів цифровізації на міжнародному та національному рівнях варто вжити низку заходів:

1. Формування цифрової сумісності. Заохочення розвитку цифрової сумісності між країнами та створення глобальних правил, які враховують економічні, політичні та культурні особливості різних держав.
2. Подолання цифрового розриву. Зменшення розриву в доступі до цифрових технологій між розвиненими країнами та тими, що розвиваються, а також скорочення нерівності серед різних соціальних та расових груп.
3. Розробка доступних технологій для всіх. Спрямування зусиль на забезпечення доступу до цифрових технологій для різних соціальних груп шляхом розвитку державно-приватних партнерств, зосереджуючи увагу на людині як ключовому елементі технологічних ініціатив.
4. Міжнародна платформа для вирішення проблем. Створення платформи для міжнародного співробітництва з метою зниження негативних

наслідків цифрових технологій, зменшення цифрової нерівності та вирішення проблем безпеки та конфіденційності.

5. Підвищення рівня статистичних систем. Розвиток ефективних статистичних систем для постійного моніторингу впровадження цифрових технологій і оцінки їх соціально-економічних наслідків.

6. Заснування фонду підтримки. Створення спеціального фонду, метою якого стане фінансування розвитку цифрової інфраструктури та технічної освіти в менш розвинених країнах, щоб сприяти подоланню цифрового розриву.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі роботи проведено аналіз тенденцій та перспектив розвитку інформаційного ринку України в умовах глобалізації, цифровізації та зростаючих викликів економічного середовища.

Аналіз показав, що глобальні тренди, зокрема розвиток штучного інтелекту, хмарних обчислень, технологій великих даних та Інтернету речей, суттєво впливають на формування інформаційного ринку України. Ці технології змінюють підходи до обробки інформації, сприяють створенню нових продуктів і послуг, а також підвищують ефективність бізнес-процесів.

Україна стикається з низкою викликів, таких як низький рівень інвестицій у розвиток інфраструктури, недостатній обсяг державної підтримки інноваційних проєктів, а також нерівномірний доступ до інформаційних технологій у регіонах. Ці проблеми потребують комплексного підходу для їх подолання.

Перспективи інформаційного ринку в Україні пов'язані з активним використанням міжнародного досвіду, створенням сприятливого інноваційного середовища та реалізацією стратегічних ініціатив. Зокрема, значний потенціал має розвиток сектору програмного забезпечення, послуг на основі хмарних технологій та інструментів автоматизації.

Одним із важливих напрямів розвитку є підтримка стартапів у сфері інформаційних технологій. Стартапи виступають каталізатором впровадження інновацій, сприяючи створенню нових рішень для різних галузей економіки, науки та освіти.

Прогнозується, що інформаційний ринок України продовжить зростати в умовах глобальної цифровізації. Зростатиме частка електронних послуг, інструментів автоматизації бізнес-процесів, а також інтеграція України у світовий інформаційний простір.

Рекомендації для реалізації потенціалу. Для повного використання можливостей ринку доцільно зосередити увагу на модернізації інфраструктури, вдосконаленні нормативно-правової бази, стимулюванні досліджень і розробок, а також розвитку людського капіталу через інвестиції в освіту та професійне навчання.

Таким чином, матеріал третього розділу підтвердив, що інформаційний ринок України має значний потенціал для сталого розвитку, однак його реалізація можлива лише за умови подолання існуючих викликів і активного використання можливостей, що надаються сучасними технологіями та глобальними трендами.

ВИСНОВКИ

У ході виконання дипломної роботи за темою "Сучасний стан і тенденції розвитку інформаційного ринку України" досягнуто мети та наступних результатів:

1. Розглянуто сутність поняття «інформаційний ринок» і його ключові елементи. Інформаційний ринок розглядається як система економічних, організаційних і правових відносин, що забезпечують створення, обіг і споживання інформаційних продуктів і послуг. Його ключові елементи включають суб'єкти (виробники, посередники, споживачі), об'єкти (інформаційні продукти, технології), інфраструктуру (технологічні платформи, канали зв'язку) та регуляторну базу, яка визначає правила функціонування ринку.

2. Проаналізовано сучасний стан інформаційного ринку України. Український інформаційний ринок демонструє динамічне зростання завдяки розвитку ІТ-індустрії, цифровізації бізнесу та зростанню попиту на інформаційні послуги. Основними напрямками є створення програмного забезпечення, цифрових платформ, а також розвиток інтернет-комунікацій.

3. Описано структуру ринку та його вплив на економіку. Інформаційний ринок розглядається як каталізатор інновацій, що сприяє зростанню конкурентоспроможності країни, розвитку технологій і підвищенню ефективності різних галузей.

4. Проаналізовано розвиток інформаційного ринку та вплив цифрової трансформації. Цифровізація визначена як головний рушій змін на інформаційному ринку. Впровадження новітніх технологій, таких як штучний інтелект, хмарні сервіси, Big Data, IoT, сприяє значному розширенню ринку. Однак зазначено, що для реалізації потенціалу цифрової трансформації необхідне подальше вдосконалення інфраструктури та інвестиції у людський капітал.

5. Проаналізовано нормативно-правове регулювання інформаційного ринку. Встановлено, що розвиток ринку стримується недосконалими нормативно-правовими актами. Рекомендовано посилити правову базу у сфері захисту даних, інтелектуальної власності та кібербезпеки. Також відзначено потребу у гармонізації українського законодавства із міжнародними стандартами.

6. Проаналізовано світові тренди, зокрема зростаючу роль хмарних технологій, автоматизації, інтернету речей та штучного інтелекту. Український ринок стикається із викликами, такими як дефіцит кваліфікованих кадрів, необхідність модернізації інфраструктури та адаптація до умов глобальної конкуренції.

7. Сформульовано прогноз розвитку інформаційного ринку України. На основі аналізу сформульовано прогноз подальшого розвитку ринку, який включає:

- Розширення спектру цифрових послуг;
- Інтеграцію нових технологій у державний і приватний сектор;
- Активізацію міжнародного співробітництва у сфері інновацій.

Інформаційний ринок України є ключовим драйвером економічного зростання та інноваційного розвитку країни. Він активно розвивається завдяки цифровізації, глобалізації та зростанню попиту на інформаційні послуги, що створює нові можливості для бізнесу й суспільства. Успіх українських ІТ-компаній на міжнародному рівні демонструє високий потенціал сектору, який сприяє економічній стабільності через експорт послуг, створення робочих місць та залучення інвестицій.

Разом із цим, подальший розвиток інформаційного ринку залежить від усунення існуючих викликів, зокрема вдосконалення нормативно-правової бази, розвитку цифрової інфраструктури та підготовки кваліфікованих кадрів. Важливою є державна підтримка інноваційних проєктів та стартапів, що дозволить підвищити конкурентоспроможність України на світовій арені та

закріпити позиції країни як одного з провідних гравців у глобальній цифровій економіці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амеліна І. В. Міжнародні економічні відносини. 2013. 256 с. URL: https://pidru4niki.com/1584072103342/ekonomika/mizhнародni_ekonomichni_vidnosini (дата звернення: 25.10.2024).
2. Бабанін О. С. Статистика розвитку ІТ-ринку в США, Україні й світі. Статистика України. 2013. № 1. С. 22–28.
3. Білан А. Д., Панасик О. П. Інформаційні технології: технічно-педагогічний аспект: монографія. Луцьк, 2008. 320 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
5. Войтко С. В., Сакалош Т. В. Ринок інформаційно-комунікаційних технологій: структура та аналіз. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2007. № 594. С. 384–392.
6. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Рогульська О. О. Інформаційно-комунікаційні технології в міжкультурній комунікації / за ред. Р. С. Гуревича. Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського, 2009. 232 с.
7. Давидова І. О. Ринок інформаційних продуктів та послуг. 2022. 148 с.
8. Закон України від 03.06.2021 № 1525-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1525-20#Text> (дата звернення: 25.10.2024).
9. Значенко О. П. Формування інформаційної культури майбутніх учителів гуманітарних дисциплін: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Київ, 2010. 22 с.
10. Інформаційні продукти і послуги. URL: <https://studfile.net/preview/5043453/page:10/> (дата звернення: 25.04.2024).
11. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: термінологічний словник. Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2009. 260 с.

12. Камінський Ю. Видавництво «Elsevier» як джерело поповнення сучасних бібліотечних ресурсів. 2013. № 5. С. 16–19.

13. Карпова С. В. Маркетинг в галузях і сферах діяльності. 2018. URL: https://stud.com.ua/170606/marketing/marketing_v_gалуzyah_i_sferah_diyalnosti (дата звернення: 25.10.2024).

14. Коваль Т. І. Професійна підготовка з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів: монографія. К. : Левіт, 2007. 264 с.

15. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Технологія виробництва інформаційних продуктів та послуг» освітньої програми «Документознавство та інформаційна діяльність».

16. Ладиченко К. І., Тронько В. В. Сучасні тенденції розвитку світового ринку інформаційно-комунікаційних технологій. Ефективна економіка. 2015. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3830> (дата звернення: 25.10.2024).

17. Литвин А. Є. Тенденції розвитку світового ринку інформаційних технологій. Електронний інституціональний репозиторій Приазовського державного технічного університету. 2011. URL: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/4299/%D1%81%D1%82%D1%80.132.pdf?sequence=1> (дата звернення: 25.10.2024).

18. Морозова Т. Ю. ІКТ-ринок як чинник оптимізації структури ІКТ-освіти: зб. наук. пр. Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. 2008. № 3. С. 195–199.

19. Наказ, Інструкція від 07.08.1998 № 272/219 «Інформаційна послуга». URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/193541__193606 (дата звернення: 25.10.2024).

20. Наукометричний апарат Scopus – розбираємося детально. URL: <https://aspirantura.com.ua/uk/blog/naukometrichnij-apat-scopus-rozbirayemosya-detально/> (дата звернення: 25.10.2024).

21. Офіційний сайт Європейської ІТ обсерваторії. URL: <http://www.eito.com> (дата звернення: 25.10.2024).

22.Офіційний сайт Міжнародного союзу електров'язку. URL: <http://www.itu.int> (дата звернення: 25.10.2024).

23.Офіційний сайт Міжнародної корпорації даних. URL: <http://www.idc.com> (дата звернення: 25.10.2024).

24.Офіційний сайт НКРЗІ України. URL: <http://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=99&id=767&language=uk> (дата звернення: 25.10.2024).

25.Офіційний сайт ЮНКТАД. URL: <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx> (дата звернення: 25.10.2024).

26.Палеха Ю. І., Горбань Ю. І. Інформаційний бізнес. 2015. 492 с. URL: https://pidru4niki.com/73961/marketing/vidi_informatsiynih_produktiv_poslug (дата звернення: 25.10.2024).

27.Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.10.2024).

28.Постанова Верховної Ради України про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1073-19/pag> (дата звернення: 25.10.2024).

29.Про інформацію: Закон України: за станом на 31 березня 2023 р. 2023. 45 с.

30.Про наукову-технічну інформацію: Закон України: за станом на 27 березня 2014 р. 2014. 35 с.

31.Радзієвська С. О. Глобальні економічні процеси та Україна. Міжнародна економічна політика. 2014. С. 80–104.

32.Ринок інформаційних технологій у 2016 році: шлях крізь терни. URL: http://ua.racurs.ua/1070-rynok-informasiynih-tehnologiy-u-2016-roci-shlyah-kriz-ternu?articlevolist_page=6 (дата звернення: 25.10.2024).

33.Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р «Про схвалення стратегії розвитку інформаційного суспільства

України». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80> (дата звернення: 25.10.2024).

34. Сайт аналітичної та фінансової інформації. URL: <http://www.statista.com/statistics/268584/worldwide-ict-revenue-since-2017> (дата звернення: 25.10.2024).

35. Сардак С. Е. Глобальна регуляторна система розвитку людських ресурсів: дис. ... докт. екон. наук: 08.00.02. Д.: ДНУ ім. О. Гончара, 2013. 586 с.

36. Статистична інформація. Офіційний сайт Державного Комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 25.10.2024).

37. Терлецька Г. С., Бабич О. В. Інформаційні технології на ринку послуг: проблеми, зміни, розвиток. Ефективна економіка. 2014. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3123> (дата звернення: 25.10.2024).

38. Факти та цифри ІКТ: прес-реліз МСЕ за 2017 рік. URL: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/facts/ICTFactsFigures2017-e.pdf> (дата звернення: 25.10.2024).

39. Хмельницький О. О. Інформаційна культура: Підготовка кадрів до інформаційної роботи: навч. посіб. К.: КНТ, 2007. 228 с.

40. Череповська Н. І. Медіакультура та медіа-освіта учнів ЗОШ: візуальна медіа-культура. К.: Шк. світ, 2010. 128 с.

41. Чижова Н. Є. Розвиток інформаційного ринку в Україні. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_13_43 (дата звернення: 20.10.2024).

42. Шибенюк М. О. Формування інформаційної культури і впровадження технологічних інновацій в освіту. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Випуск 18 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. Київ; Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. С. 44–48.

43. Шляков В. Ю. Тенденції і проблеми розвитку маркетингових послуг України. Маркетинг в Україні. 2017. № 1.

44.Що таке консалтинг? Хто і навіщо надає такі послуги. URL: <https://online.novaposhta.education/blog/shho-take-konsalting-hto-i-navishho-nadae-taki-poslugi> (дата звернення: 20.10.2024).

45.Яка користь для вчених від доступу до ScienceDirect? URL: <https://nim.media/articles/yaka-korist-dlya-vchenikh-vid-dostupu-do-sciencedirect> (дата звернення: 20.10.2024).

46.A Short History of Elsevier. URL: <https://dokumen.tips/documents/a-short-history-of-elsevier.html?page=2> (дата звернення: 10.10.2024).

47.AI will transform science — now researchers must tame it. Nature. 2023, Vol. 618, No. 7940. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37758895/> (дата звернення: 25.10.2024).

48.Ashish, N., Vesset, D. Worldwide Big Data Technology and Services 2014–2018 Forecast. Analytical overview. September 2014. URL: <https://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=25045>.

49.Bohannon J. In unique deal, Elsevier agrees to make some papers by Dutch authors free. 2024. URL: <https://www.science.org/content/article/unique-deal-elsevier-agrees-make-some-papers-dutch-authors-free> (дата звернення: 25.10.2024).

50.Carpenter T. Plum Goes Orange – Elsevier Acquires Plum Analytics. 2017. URL: <https://scholarlykitchen.sspnet.org/2017/02/02/plum-goes-orange-elsevier-acquires-plum-analytics/> (дата звернення: 25.10.2024).

51.ClinicalKey eases access to trusted, credible answers. URL: <https://www.elsevier.com/products/clinicalkey> (дата звернення: 01.10.2024).

52.Complimentary access to ClinicalKey®, Complete Anatomy and Osmosis. URL: <https://www.elsevier.com/hubs/ukraine-medical-support> (дата звернення: 01.10.2024).

53.Digital transformation: A roadmap for billion-dollar organizations: findings from phase 1 of the digital transformation study conducted by the mit center for digital business and capgemini consulting. – Cap Gemini, MIT Sloan Management, 2011. – 68 p. – URL: <https://www.capgemini.com/resource-file->

access/resource/pdf/Digital_Transformation__A_RoadMap_for_Billion
Dollar_Organizations.pdf

54.Elsevier reports 40% gender pay gap. The Bookseller. 2020. URL:
<https://www.thebookseller.com/news/elsevier-reports-40-gender-pay-gap-759606>
(дата звернення: 01.10.2024).

55.Elsevier. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Elsevier#Imprints> (дата
звернення: 01.10.2024).

56.Fischman J. Elsevier Publishing Boycott Gathers Steam Among
Academics. 2012. URL: [https://www.chronicle.com/blogs/wiredcampus/elsevier-
publishing-boycott-gathers-steam-among-academics](https://www.chronicle.com/blogs/wiredcampus/elsevier-publishing-boycott-gathers-steam-among-academics) (дата звернення: 01.10.2024).

57.German science organizations strike open-access deal with Elsevier. 2023.
URL: [https://www.science.org/content/article/german-science-organizations-strike-
open-access-deal-elsevier](https://www.science.org/content/article/german-science-organizations-strike-open-access-deal-elsevier) (дата звернення: 25.10.2024).

58.Glendinging E. H., McEwan J. Oxford English for Information
Technology. Oxford: Oxford University Press, 2002. 215 p.

59.Global Innovation Index (INSEAD, WIPO). URL:
https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf.

60.Lipsev R. Technological Shocks: Past, Present and Future. 2002. URL:
<http://www.sfu.ca/~rlipsev/T&G.PDF>.

61.MendeleyWeb Інструкція користувача. 2020. URL:
[https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/30412bb5-d715-4215-aaef-
a80e7477131e/content](https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/30412bb5-d715-4215-aaef-a80e7477131e/content) (дата звернення: 01.10.2024).

62.Orchard, Constance. ADONIS and Electronically Stored Information: An
Information Broker's Experience. The Serials Librarian. 1988, №15 (3–4). URL:
https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1300/J123v15n03_09?needAccess=true
(дата звернення: 01.10.2024).

63.Research Companies: Elsevier. URL:
<https://infrastructure.sparcopen.org/landscape-analysis/elsevier> (дата звернення:
20.10.2024).

64.Scopus чи Web of Science – що краще для вченого? URL: <https://dgs.org.ua/uk/scopus-chi-web-of-science-shho-krashhe-dlya-vchenogo/> (дата звернення: 01.10.2024).

65.Stakeholders Speak to Elsevier on the Future of the Journal of Asian Economics. 2020. URL: <https://acaes.us/stakeholder-voice> (дата звернення: 01.10.2024).

66.The Elsevier author feedback program. URL: <https://www.elsevier.com/researcher/author/author-community/the-elsevier-author-feedback-program> (дата звернення: 01.10.2024).

67.The Statistics Portal. URL: <http://www.statista.com/statistics/203935/overall-it-spending-worldwide>.

68.United Nations E-Government Survey 2018. United Nations. New York, 2018. 270 p. URL: https://www.unescap.org/sites/default/files/E-Government%20Survey%202018_FINAL.pdf.

69.Van Noorden R. Elsevier opens its papers to text-mining. Nature. URL: <https://www.nature.com/articles/506017a> (дата звернення: 01.10.2024).

70.Voskresenska, N. The impact of the digital economy on the development of the real sector of the economy in Ukraine. Scientific Works of Kharkiv National Air Force University. 2019. №1(58). P. 105–110.

71.Wagstaff K. If Harvard Can't Afford Academic Journal Subscriptions, Maybe It's Time for an Open Access Model. URL: <http://techland.time.com/2012/04/26/if-harvard-cantafford-academic-journal-subscriptions-maybe-its-time-foran-open-access-model>.

72.World Intellectual Property Indicators 2023. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-941-2023-en-world-intellectual-property-indicators-2023.pdf> (дата звернення: 25.10.2024).

73.World's leading information technology research and advisory company. URL: <http://www.gartner.com>.